

Mora Creditoris

- **Pligter mellem kontraktparterne i anledning af fordringshavermora**

Kandidatspeciale - 2016

Thomas Skougaard Thomsen og Mark Steffenauer

Juridisk institut, Aalborg Universitet

holdsfortegnelse

ABSTRACT	4
INDLEDNING	5
METODE	7
OPBYGNING	9
FIGUR 1	10
INDLEDNING – HVAD ER FORDRINGSHAVERMORA?	11
KØBERS FORDRINGSHAVERMORA	12
SÆLGERS FORDRINGSHAVERMORA	13
RETSVIRKNINGER AF FORDRINGSHAVERMORA I OBLIGATIONSRETEN	15
FM 2008-189	16
FED2013.40	17
RETSVIRKNINGER AF FORDRINGSHAVERMORA I CISG	19
ARTICLE: 60	20
AUDIENCIA PROVINCIAL DE PALENCIA (SPANIEN) , 26 SEPTEMBER 2005	21
ARTICLE 80	22
"Failure of the other party to perform"	25
"Act or omission"	25
"Caused by"	27
RETSVIRKNINGER AF CISG ART. 80	29
SÆLGERS OG KØBERS FORSINKELSE I KBL	30
SÆLGERS FORSINKELSE	30
UfR U1925.703V	31
KØBERS FORSINKELSE	32
RETSVIRKNINGER AF FORDRINGSHAVERMORA I KBL	34
KBL § 33	34
UfR 1943.994/2s	36
UfR 1947.259H	38
KBL § 34	40
Sælgers ret til at sælge genstanden for købers regning, hvis der er væsentlige omkostninger ved at beholde varen eller en risiko for varens undergang	40
UfR 1922.316H	42
UfR 1918.517 H	43
UfR 1920.334H	45
KBL § 35	47
Sælgers forpligtelse i tilfælde af risiko for fordærvelse at sælge genstanden.	47
UfR. 1935.533 H	48
UfR 1949.1038ØL	49
KBL § 36	51
Sælgers ret til at kræve udgifter betalt	51
UfR. 1969.243ØL	51
KBL § 37	55
Risiko overgang ved den hændelige undergang for salgsgenstanden.	55
UfR 1948.1214/1s	56
UfR U.2012.376V	57
DISKUSSION – ER FORDRINGSHAVERMORA MISLIGHOLDELSE?	60
TEORETIKERE DER MENER FORDRINGSHAVERMORA ER MISLIGHOLDELSE	60

TEORETIKERE DER MENER FORDRINGSHAVERMORA IKKE ER MISLIGHOLDELSE.....	62
DEL KONKLUSION.....	64
VORES TANKER OM FORDRINGSHAVERMORA ER MISLIGHOLDELSE	64
KONKLUSION.....	65
PERSPEKTIVERING.....	69
LITTERATURLISTE.....	71
RETSLITTERATUR MM.....	71
LOVE.....	72
DOMSLISTE.....	73
<i>CISG</i>	73
ANDET.....	73

Abstract

This study examines the on-going historical discussion of “mora creditoris”. The focus of the thesis is what kind of obligations is associated with “mora creditoris” and does it give the right to remedies?

This area of law exists in a variety of ways. The aim is to construct a wide interpretation and application of paragraph 33-37 in the Danish Sale of Goods Act, CISG Art. 60 – “*the buyers obligation to take delivery*” and Art. 80 - “*a party may not rely on a failure of the other party to perform, to the extent that such failure was caused by the first party’s act or omission*” and jurisprudence outside the Danish Sale of Goods Act.

The two issues outlined in the thesis will be solved through two different ways. Firstly an interpretation of the theories as to whether “mora creditoris” give the contractual partners access to remedies under Danish Law?

Secondly the focus of the discussion will be on the Danish Sale of Goods Act and Jurisprudence outside the Act. This paragraph is divided into three categories – the views of theorists; Mads Bryde Andersen, Joseph Lookofsky and Eric Werlauff who are for/pro remedies being available in circumstances of this particular situation. As well as emphasis on theorists Julius Lassen, Bernhard Gomard and Poul Krüger Andersen of whom are against remedies being available for such a failure. The third category is a discussion of the opposite reasoning’s of each theorist group.

The conclusion is divided into two main groups. The first is divided into three smaller groups according to the area of law. The separation exists because it would be too ambiguous to make one conclusion involving all three categories of law. The second main group is about the obligations commitments existing in relation to the duty of cooperation.

Indledning

”Mora Creditoris” er det latinske udtryk for kreditors forsinkelse¹. Mora betyder forhaling og derfor er fordringshavermora et udtryk for, at en kreditor tøver eller forhaler med at modtage den anden parts ydelse og dermed hindrer en kontraktmæssig opfyldelse, hvilket er et af de klassiske begreber indenfor formueretten². Begrebet får større og større betydning, da vi lever i en globaliseret verden. Dette ses bl.a. ved, at Danmark importerer og eksporterer langt mere nu, end vi nogensinde har gjort. Eksempelvis udgjorde import 34 % af BNP i 1974, hvor tallet var vokset til 47 % i 2014³. Det samme er gældende for eksport, hvor tallet er steget fra 31 % til 53 % i samme periode⁴. Danmarks økonomi er derfor afhængige af, at vi kan sende og modtage varer under regulering af gennemskuelige regler for erhvervslivet.

Denne afhandling tager derfor udgangspunkt i netop begrebet fordringshavermora. Afhandlingen vil b. la. fokusere på den klassiske diskussion af, om hvorvidt fordringshavermora kan klassificeres som misligholdelse. Uanset svaret på dette, vil afhandlingen også se nærmere på, hvilke forpligtelser, der er forbundet med begrebet og hvordan disse, kommer til udtryk for kontraktparterne.

Vores problemformulering hedder derfor:

- Hvilke pligter konstituerer fordringshavermora mellem kontraktparterne og giver det ret til misligholdelsesbeføjelser?

For bedst muligt at kunne besvare den overordnede problemformulering vil følgende spørgsmål blive forsøgt besvaret igennem forskellige afsnit:

---

¹ Neumann, Thomas: The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG, Sellier European law publishers, Munchen, 2012, Abbreviations and terminology, XVI.

² Werlauf, Erik: Kontrakter, 3. Reviderede udgave, Jurist- og økonomiforbundets Forlag, Købehavn, 2013, side 2010

³ Danmarks Statistik: Dansk Udenrigsøkonomi 2014, Danmarks statistik 2015, side 28

⁴ Danmarks Statistik: Dansk Udenrigsøkonomi 2014, Danmarks statistik 2015, side 28

- Hvad er fordringshavermora?
- Hvornår foreligger der fordringshavermora?
- Er fordringshavermora misligholdelse?
- Hvordan ser teoretikerne på begrebet?
- Hvilke forpligtelser skaber fordringshavermora for kontraktparterne i obligationsretten, CISG og købeloven.

Fokus på disse spørgsmål vil forhåbentligt sikre en forståelse samt mulighed for at besvare den overordnede problemstilling.

Afhandlingens fokus på fordringshavermora vil være ud fra et dansk perspektiv, derfor vil projektet omfatte nogle forskellige områder af formueretten. Emnet vil generelt blive behandlet både ulovfæstet og lovfæstet. Den ulovfæstede del vil være en analyse af fordringshavermora indenfor obligationsretten. Den lovfæstede del vil være todelt. Denne vil bestå af en dansk indenlandsk del med særligt fokus på Købeloven, hvor den anden del vil være en gennemgang af begrebet indenfor CISG. Dermed dækker afhandlingen den rent danske situation - dansk køber og dansk sælger – både i og uden for købeloven og den dansk/udenlandske situation, hvor der er en dansk køber/sælger og en udenlandsk sælger/køber bosat i en nation, der har ratificeret CISG.

Da disse tre områder er forholdsvis omfattende, vil afhandlingen ikke tage højde for eventuelle forbehold i CISG. Fokus vil ligge på behandlingen af fordringshavermora og levering, men ikke komme nærmere ind på anvendelsesområdet for de forskellige love. Relaterende begreber med tilknytning til fordringshavermora, såsom tilbageholdelsesret, samtidighedsgrundsætningen, loyalitetsforpligtelsen mm. vil kun blive anvendt og behandlet ved relevans til fordringshavermora og ikke blive analyseret i tilfælde af selvstændige retsregler i lovene. Hvis fordringshavermora konstituerer misligholdelse, vil disse misligholdelsesbeføjelser ej heller blive gennemgået, hverken hvis de følger af lov eller som følge af en eventuel kontrakt.

Metode

Kandidatspecialet står for døren og projektet skal skydes i gang, men hvor skal det begynde og hvordan? Én god start ville være at fastlægge rammerne og hvilken metode, der skal benyttes. Gennem de 10. Semestre, der skal danne basisviden for denne afhandling, har vi flere gange hørt sætningen: *"I skal bare anvende den juridiske metode"*. Så enkelt kan det beskrives. Én enkelt linje som foruden at være enkel, samtidig indeholder en kompleks metode, som de fleste jurister bruger timer, uger og år på egentlig at mestre.

Meget af den Jura, vi kender i dag, stammer fra rommeretten. Eksempelvis er betegnelsen jura flertal af jus, som stammer fra symbolet fru Justitia med vægten, der skal bringes i balance⁵. Det ses samtidig i en lang række af specialiserede udtryk såsom: culpa, bonus pater familias, lex superior, lex specialis osv. Terminologisk og begrebsmæssigt spiller rommeretten derfor en central rolle i alt jura. Som nævnt tidligere er *"mora creditoris"* det latinske begreb og blev blandt andet brugt under romerretten⁶.

Specialet vil undersøge, hvilke pligter fordringshavermora konstituerer mellem kontraktparterne og giver det ret til misligholdelsesbeføjelser. For at sikre det bedst mulige resultat anvendes den retsdogmatiske metode, da den systematiserer, beskriver og fortolker/analyserer gældende ret⁷. Retsdogmatikken er ikke kun med til at beskrive gældende ret, men fortolker også retstilstanden⁸.

Den retsdogmatiske metode kan derfor besvare konkrete juridiske problemstillinger ved brug af spørgsmålet: *"hvad er gældende ret, og besvare spørgsmålet ved hjælp af retskilder"*⁹.

I visse afsnit vil der være elementer af komparativ ret, der sammenligner retssystemers materielle regler ud fra en analytisk tilgang. En sammenligning af retssystemers materielle

---

⁵ L. Hansen, Lone og Erik Werlauff: Den juridiske metode – en introduktion, 1. Udgave, 1. Oplag, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2013 side 16.

⁶ Zimmermann, Reinhard: The Law of Obligations, Roman foundations of civilian tradition, 1. Udgave, Oxford University Press, side 819

⁷ Nielsen, Ruth og Christina D. Tvarnø: Retskilder & retsteorier, 2. Reviderede Udgave. Jurist. Og Økonomiforbundets forlag, 2008 side 28.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid. Side 29.

regler er en nødvendig del af specialet, da der indgår et diskussionsafsnit, hvor fordele og ulemper for kontraktparterne i forhold til valg af retsregler.

I ethvert speciale indgår der forskellige retskilder. Derfor skal det blot nævnes, at der hersker et hierarki indenfor dette. Grundloven har forrang, dvs. højere rang end de almindelige love. De almindelige love har højere rang end de private aftaler. I forhold til Lex superior princippet, så er regler, der har lavere rang hovedsagligt ugyldige, hvis de strider mod regler af højere rang. Det kan også karakteriseres som den retlige trinfølge.

Da denne afhandling kommer til at bero på en analyse af en lang række domme, vil der blive gennemgået en skabelon for gennemgang heraf. Dette gøres for at sikre struktur og for at læseren hele tiden har overblik over dommenes fremstilling. Der startes med at citere det formelle. Dermed skal domstol, dato og sagsnummer citeres korrekt, hvis disse er mulige at fremskaffe. Derudover skal parterne og deres advokater oplistes i rækkefølge, hvor sagsøgeren nævnes først og dernæst sagsøgte. Dernæst kommer et mere beskrivende element, hvor sagens faktuelle oplysninger bliver gennemgået. Efter dette kommer hver parts påstande og anbringender, hvis disse findes relevante. Når fakta og påstande er på plads, vil der i forhold til den enkelte dom, herefter blive fremført elementer fra partsforklaringer, vidneforklaringer og/eller syn og skøn. Dette gøres dog kun, hvis det findes relevant i forhold til den enkelte dom. Hernæst vil der blive gransket i præmisserne til dommen, hvilket umiddelbart derefter vil blive fuldt op af domskonklusionen. Ved at anvende denne teknik skulle dommene helst fremstå struktureret og være nemt læselige. Når dommen er analyseret, vil der være en diskussion af dommens resultat om muligt sammenholdt med andre domme og/ eller teoretiske udtalelser af den faktiske retstilstand.

Foruden domspraksis vil der blive anvendt love og lovbekendtgørelser. For at en lov skal være gyldig, skal den være udstedt af Folketinget (lovgivningsmagten), hvorefter Dronningen skal stadfæste denne i overensstemmelse med GRL § 22. Den centrale lov i fokus vedrørende emnet, fordringshavermora, inden for dansk lov, er købeloven. Den danske købelov stammer fra 1906 og har op gennem tiden gennemgået en lang række ændringer. Denne afhandling ligger op til en diskussion af, om hvorvidt fordringshavermora er misligholdelse, hvilket er svært at fastslå ved udelukkende at se på retskilderne. Derfor vil der blive inddraget dele fra

af retslitteratur også kaldet jurisprudence. Dette skal bidrage til en forståelse af juraen omkring fordringshaveremora. Retlitteraturen betragtes ikke som en egentlig retskilde¹⁰. Dette fastslås ud fra den betragtning, at en retskilde skal kunne danne den fornødne hjemmel til at fastslå en retsstilling direkte, hvorved retslitteratur kun kan hjælpe til forståelsen af en given retsstilling og ej stå alene¹¹.

Opbygning

Der vil blive udarbejdet et skema for at illustrerer projektets analysefaser, hvilket endvidere giver et overblik for læseren.

Metoden er givet på forhånd, men hvordan afhandlingen skal formidles og opstilles er ikke.

Opgaven vil derfor blive opstillet efter "Opgavens Pentagon", hvilket foruden at sikre at opgaven får struktur og er opstillet korrekt, kan agere tjekliste igennem processen¹². Denne metodiske opstilling indeholder fire punkter, som skal refereres til hver gang nyt stof formidles, nemlig: problemformulering, empiri, redskaber og den rettdogmatiske metode.

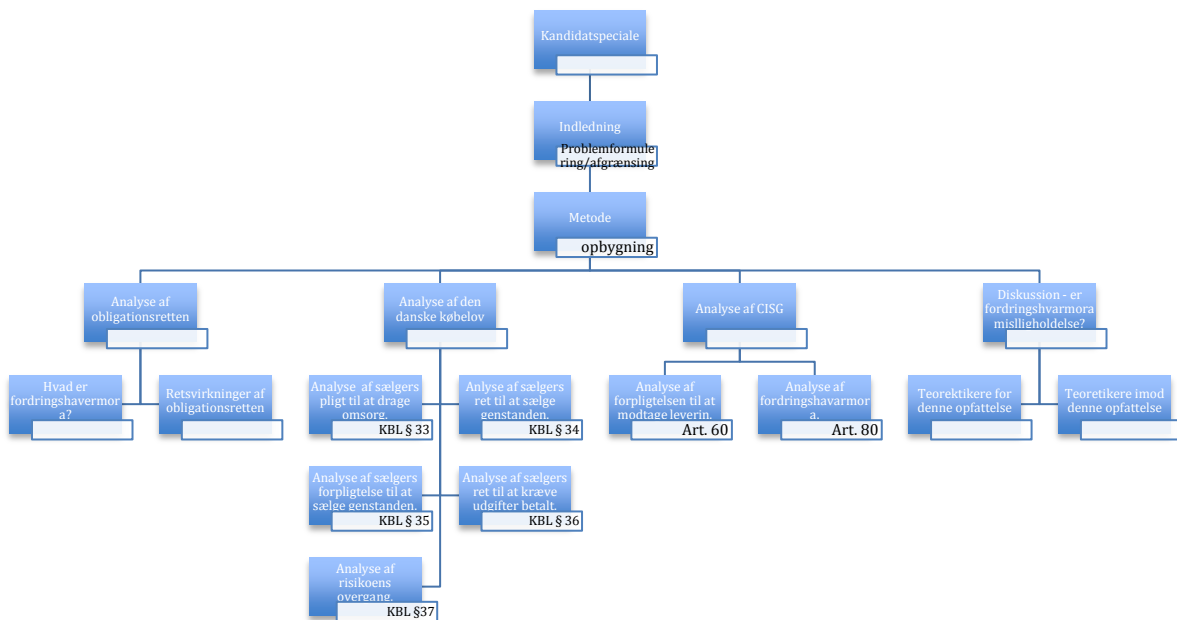
---

¹⁰ L. Hansen, Lone og Erik Werlauff: Den juridiske metode – en introduktion, 1. Udgave, 1. Oplag, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2013 side 122.

¹¹ Ibid.

¹² Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen, med bidrag af Lis Hedelund, Signe Hedelund og Christian Kock: Den gode opgave, 3 udgave, 4. Oplag, Samfundslitteratur, 2010, side 29

Figur 1

Disse fire analyseafsnit og diskussion vil forhåbentlig samlet kunne give et svar på problemformuleringen: "Hvilke pligter konstituerer fordringshavermora mellem kontraktparterne og giver det ret til misligholdelsesbeføjelser?".

Efter konklusionen vil der fremgå en perspektivering med opsummering af afhandlingens resultater. Derudover vil den også indeholde mulige emner, der fremadrettet kan arbejdes videre med.

Indledning – Hvad er fordringshavermora?

Fordringshavermora er efter dansk ret et specielt område i forhold til, hvad der gælder i andre retssystemer. Udgangspunktet i den danske købelov er, at såfremt en part misligholder sin aftale, så berettiger det modparten til at gøre brug af sine misligholdelsesbeføjelser. Men det gør sig ikke gældende, hvad angår den fordringshavermora i den danske retsstilling¹³.

Grundtanken bag købelovens bestemmelser angående fordringshavermora er, at hvis køber forhindrer sælgers levering af salgsgenstanden, så kan sælger ikke gøre brug af sine misligholdelsesbeføjelser efter købelovens bestemmelser¹⁴. Sælgers forpligtelse overfor køber bliver ved med at bestå, men forpligtelsen bliver lempeligere således, at den ikke bliver mere byrdefuld end den oprindelige aftale¹⁵. Sælgers forpligtelse i forhold til rettidig levering udskydes, men sælger skal i stedet drage omsorg for salgsgenstanden, indtil køber kan modtage salgsgenstanden¹⁶.

---

¹³ Lookofsky, Joseph, Vibe Ulfbeck, Køb – Dansk indenlandsk købsret, 4. Udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2015, side 227

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

Købers fordringshavermora

Købelovens §§ 33-37 er gældende ved købers fordringshavermora i de tilfælde faktum falder ind under købelovens anvendelsesområde. Det typiske eksempel på købers fordringshavermora er, at køber har bestilt en salgsgenstand, som sælger skal levere hos køber. Køber er ikke hjemme på afleveringstidspunktet, og sælger skal efterfølgende drage omsorg for salgsgenstanden. Der findes ingen egentlig definition af fordringshavermora i Købeloven, men det kan udledes ud fra Købelovens § 33, at fordringshavermora forudsætter at leveringshindringen skal være begrundet i køberens forhold. Hvilket kunne være såfremt der er tale om en hindring af faktisk karakter, eksempelvis at køber nægter at afhente salgsgenstanden hos sælger¹⁷. Ved den retlige leveringshindring er der tale om, at køber gør alle foranstaltninger klar til at modtage salgsgenstanden, men undlader at betale købesummen. Såfremt samtidighedsgrundsætningen ikke er fraveget mellem parterne i forhold til Købeloven, så er sælger ikke forpligtet til at aflevere salgsgenstanden til køber.

Fordringshavermora kan først indtræde, når frigørelsestiden for sælgeren er kommet. Frigørelsestidspunktet er sædvanligvis defineret som den tidsmæssige betingelse for, at retsvirkningerne af fordringshavermora kan foreligge¹⁸. Såfremt sælger og køber ikke har lavet en aftale om frigørelsestiden, men har besluttet, hvornår sælger kan levere salgsgenstanden, så antages det i teorien, at sælger ikke har ret til at frigøre sig for sin levering før den aftalte leveringstid¹⁹.

I forhold til anvendelsen af Købelovens §§ 33-37 er det en forudsætning, at det er købers forhold, der gør det umuligt at aflevere salgsgenstanden. Der kan dog herske flere omstændigheder for, at sælger ikke kan levere salgsgenstanden til køber. Det kan være købers manglende vilje til at handle loyalt overfor sælger, men det kan også være omstændigheder,

---

¹⁷ Nørager-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann
Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S,
København 2008, side 670

¹⁸Ibid.

¹⁹Ibid. side 671.

der ikke kan tilkomme køber. Et nærliggende eksempel på dette kunne være et tilfælde af force majeure.

Sælgers fordringshavermora

Købeloven indeholder ingen bestemmelser om sælgers fordringshavermora. Men sælgers forhold kan bevirke, at køber ikke kan præstere sin pligtige pengeforpligtelse til tiden. Hindringen fra sælgers side kan deles op i to dele. Der er enten tale om en faktisk eller retlig hindring fra sælgers side. Såfremt der foreligger en faktisk hindring, så kan det være en hindring i forhold til den konto, sælger har angivet som rette betalingssted, der ikke eksisterer²⁰. Den retlige hindring går ud på, at sælger ikke skaffer de erklæringer, der er nødvendige for at kunne gennemføre en betalingstransaktion²¹.

Køber har også et andet alternativ, der sikrer, at vedkommende ikke kan mødes med misligholdelse ved at lave en deponering efter Deponeringsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 339 af 2. april 2014. Deponeringslovens 1, stk. 1. siger således:

"Bliver en skyldner på grund af fordringshaverens forhold ude af stand til at opfylde sin forpligtelse til at erlægge en ydelse, bestående af penge eller værdipapirer, skal han være berettiget til for fordringshaverens regning at deponere ydelsen med den retsvirkning, at han anses, som om han havde opfyldt sin forpligtelse".

Såfremt køber vælger at anvende mulighederne i Deponeringsloven, så anses købers ydelse for korrekt præsteret, og det udelukker derved ethvert krav om forrentning, opsigelse eller erstatning²².

Købers mulighed for deponering forudsætter, at frigørelsestidspunktet for betalingen er indtrådt. Hvis frigørelsestidspunktet ikke er indtrådt, er der ikke tale om en fordringshavermora situation fra sælgers side.

---

²⁰ Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 4. Udgave, 1. Oplag, Karnov Group, 2015, side 378

²¹ Ibid.

²² Ibid. side 379.

Efter Deponeringslovens § 1, stk. 2. gives der endvidere køber mulighed for deponering, hvis sælger undlader at foretage sig, hvad skyldneren kan kræve som betingelse for at yde. I denne situation er der tænkt på det tilfælde, hvor køber kan forlange en kvittering som betingelse for sin betaling²³.

Den sidste mulighed køber har for deponering er, hvis køber er tvivl om, hvem der er den rigtige fordringshaver, jf. Deponeringslovens § 1, stk. 2. andet led. Loven har ikke givet nogle definitioner på, hvilke faktiske og juridiske forhold på sælgers side, der kan kvalificere disse bekymringer hos køber²⁴.

Hvis køber vælger at deponere købesummen til sælger, så kan køber som udgangspunkt ikke kræve det deponerede tilbage. Medmindre køber har lavet et gyldigt forbehold, som er accepteret af pengeinstituttet.

Det er en gyldighedsbetingelse ved deponeringen, at køber skal angive, til hvilken part deponeringen skal ske. Køber har pligt til at give pengeinstituttet alle nødvendige informationer som køber er i besiddelse af²⁵.

Såfremt køber vælger at deponere købesummen efter reglerne i deponeringsloven, så anses køber at have leveret en kontraktmæssig ydelse, der ikke berettiger sælger til misligholdelsesbeføjelser. Deponering er relevant at have med, da det afskærer sælger for brug af misligholdelsesbeføjelser, dvs. køber er ikke i misligholdelse, selvom deponeringen skyldes sælgers forhold. Det er en sikkerhed køber kan gøre brug af, for at overholde loyalitetsforpligtelsen.

---

²³ Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 4. Udgave, 1. Oplag, Karnov Group, 2015, side 380

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

Retsvirkninger af fordringshavermora i obligationsretten

For at kunne besvare specialets problemformulering på bedste vis, så sondres der mellem fordringshavermora indenfor den ulovfæstede obligationsret og den lovfæstede fordringshavermora inden for købelovens / CISG's anvendelsesområde. Først og fremmest vil retsvirkningerne af fordringshavermora indenfor obligationsretten blive gennemgået, dernæst CISG og købelovens anvendelsesområde.

Obligationsretten kendetegnes i dansk ret først og fremmest som den bagvedliggende ret, der finder anvendelse, såfremt speciallovgivningen ikke gør.

Et eksempel på fordringshavermora i obligationsretten kan være, at debitor skal betale kreditor for en ydelse, men kreditor flytter uden at give meddelelse om sin nye adresse, jf. gældsbrevslovens § 3, stk. 3. Hovedreglen for pengedebitor er, at pengeskyld er bringeskyld²⁶. Pengedebitor kan vælge at deponere pengene efter deponeringsloven, hvorved betaling anses som betalt til kreditor²⁷.

Bernhard Gomard tilkendegiver i forhold til realydelser, at købelovens regler om fordringshavermora også kan finde anvendelse på kontrakter, der ikke er omfattet efter købelovens anvendelsesområde²⁸. Derfor kan købelovens regler om fordringshavermora anvendes i visse tilfælde indenfor obligationsretten, ellers kan der laves en analog anvendelse. Afhandlingen vil ikke gå i dybden med, hvornår speciallovgivningen kan anvendes på obligationsretlige forhold, men konstaterer blot, at muligheden er der.

Inden for obligationsretten vil fordringshavermora bedst kunne blive belyst af en sammensætning af teori og domspraksis. Derfor vil følgende domme blive anvendt: FM2008.189 og FED2013.40.

Gennemgang af dommene skal gerne illustrere fordringshavermora indenfor den ulovfæstede obligationsret.

---

²⁶ Gomard, Bernhard: Obligationsret 2. Del, 3. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, København, 2003 side. 245

²⁷Ibid. side 249.

²⁸Ibid. side. 250.

Dommen handler om, at udlejer havde ophævet sit erhvervslejemål på grund af manglende betaling af husleje for 2007. Lejer havde hidtil betalt lejen en gang årligt, men lejer og udlejer var blevet uenige om, hvorvidt lejemålet skulle betegnes som en hal eller garage. Lejer havde haft lejemålet siden 1988 og lejer havde modtaget en check som modtagelse for lejers betaling. Kvitteringen lejer modtog fra udlejer var mærket med "lejemål hal" og det følgende år. Den 16. januar 2008 havde lejer som sædvanligt medbragt en check på huslejen fra 2007, men nu ville udlejer kun udstede kvitteringen med mærket "lejemål garage".

Fogedretten kom frem til, at udlejer havde nægtet lejer at betale huslejen ved at have lagt betalingshindringer i vejen for lejer. Da det var udlejer, der havde krævet en sproglig ændring af kvitteringen, så måtte det også være udlejer, der havde risikoen for lejers manglende betaling.

Landsretten udtalte, at lejer, efter de almindelige obligationsretlige regler, kunne forlange en kvittering af udlejer som hidtil. Kvitteringen skulle bekræfte lejers betaling af huslejen, men lejer kunne ikke kræve, at kvitteringen skulle indeholde en angivelse af lejemålets karakter. Derfor valgte landsretten at tage udlejers påstand til følge. Udlejer fik medhold af udsættelsen af lejer.

Dommen bruges til at vise, hvordan fordringshavermora skal fortolkes i obligationsretten. Der er tale om en ensidig pengeforpligtelse for pengedebitor. Kreditor ligger en betalingshindring i vejen, der konstituerer fordringshavermora. Landsretten kom endvidere frem til, at kreditor var berettiget til ændringen af kvitteringen, og derfor blev lejer udsat af lejemålet.

Nedenstående dom FED2013.40 skal bruges til at illustrerer et rent tilfælde af fordringshavermora i obligationsretten. Dommen skal ydermere vise, hvilke forpligtelser forsikringstager har ved fordringshavermora.

Denne dom handler om, hvorvidt forsikringstageren (sagsøger) var i fordringshaveremora ved ikke at afhente sine indbogenstande, der var opbevaret ved GF forsikring (sagsøgte).

Den 28. november 2006 havde forsikringstageren en vandskade i sin lejede lejlighed. Udlejer kontaktede efterfølgende sit forsikringsselskab GF forsikring, der tilkendegav overfor forsikringstageren, at der var tale om en dækningsberettiget skade. På grund af vandskaden i lejligheden blev der konstateret skimmelsvamp i lejligheden. Dette betød, at forsikringstagerens indbo og lejlighed var til dels ødelagt. Forsikringstageren flyttede ud i en mobil barak, indtil lejligheden igen var beboelig.

Den 22. december 2006 kom der nogle personer fra ISS, der skulle hente forsikringstagerens indbogenstande, så det kunne blive rensset og rengjort.

Det der efterfølgende bliver tvisten i denne sag er, hvorvidt forsikringstageren har kunnet kræve dokumentation for, at hendes indbogenstande var fri for skimmelsvamp.

I efteråret 2007 forsøgte GF forsikring at aflevere indboet til forsikringstageren, men forsikringstageren ønskede imidlertid dokumentation for, at indboet var tilstrækkelig rengjort. Derfor blev indboet transporteret ned til ISS i Vordingborg, hvor det efterfølgende skulle opbevares.

Til forklaring fra sagsøgtes side har Hanne, der var vagtleder med ansvar for løsoerafdelingen i ISS forklaret, at indboet blev rengjort efter alm. procedure. Derudover blev der sendt trykprøver af skimmelsvamp til Goritas. Goritas kom med en rapport den 7. december 2009, hvor de havde godtgjort, at niveauet af skimmelsvamp på indboet ikke oversteg det normale baggrundsniveau.

Rettens begrundelse var, at forsikringstageren ikke var berettiget til at kræve, at indbogenstande blev rengjort på en bestemt måde. Rengøringen var sket efter ISS's normale procedure og dette havde retten accepteret. Derudover var det godtgjort af Goritas, at der ikke længere var skimmelsvamp i indbogenstandene, der oversteg det normale baggrundsniveau.

Derfor havde forsikringstageren ikke været berettiget til ikke at hjemtage sine indbogenstande. Forsikringstageren blev som følge af fordringshaveremora pålagt, at betale GF forsikrings udgifter ved fortsat at have opbevaret indbogenstande efter forsikringstageren skulle have hjemtaget indbogenstande.

Retten i Odenses dom, der blev afsagt den 12. december 2011 blev anket til landsretten. Landsretten var enig i byrettens resultat og begrundelse herfor.

Dommen illustrerer fordringshavermora i den almindelige obligationsret ved, at forsikringstageren ikke afhentede sine indbogenstande. GF forsikring havde leveret en kontraktmæssig ydelse. Derfor anses det også korrekt, at forsikringstageren skulle betale erstatning fra efter tiden, hvor indbogenstandene skulle have været afleveret.

En gennemgang af disse to domme viser, hvilken betydning det har fået for lejer og forsikringstager at befinde sig i fordringshavermora inden for obligationsretten. Begge parter havde til dels bedt om en uddybende dokumentation, der ikke var berettiget efter de obligationsretlige regler. Standpunktsrisikoen har i begge sager også haft en betydning. Såfremt lejer havde deponeret købesummen til kreditor, så kunne dommen have endt i et andet resultat.

Retsvirkninger af fordringshavermora i CISG

Op gennem det 20 århundrede skete der større og større global vækst. Dette skabte problemer på tværs af landegrænser, hvorfor den tyske retsvidenskabsmand, Ernst Rabel foreslog at skabe uniforme globale regler ved handel med løsøre²⁹. Der blev derfor oprettet Institut International Pour L'Unification DU Droit Privé (UNIDROIT) i 1926, der i 1935 fremkom med et udkast til en international køberetskonvention³⁰. Arbejdet blev forsinket henover 2. Verdenskrig, men i 1964 fremkom Købeaftalelovskonventionen (ULF) og Købelovskonventionen (ULIS). Disse fik dog begge begrænset succes i og med at kun ganske få europæiske stater tiltrådte disse. Derfor nedsatte FN i 1966 en kommission, der fik til opgave at skabe en ny international konvention om international løsørekøb. Dette blev til United Nations Convention on contracts for the International Sale of Goods eller bare i daglig tale CISG, som blev vedtaget i april 1980³¹. Konventionen blev ratificeret i dansk ret i 1988, hvorved Danmark og de andre nordiske lande tog forbehold for del II af konventionen, der handler om aftalers indgåelse, hvilket dog blev ophævet igen i december 2011 for Danmark.

For at forstå forskelle mellem CISG og den danske indenlandske købelov er det vigtigt at forstå opbygningen af konventionen. Den består af 4 hoveddele. Del I handler om anvendelsesområdet indenfor konventionen, hvor bl.a. vigtige bestemmelser i forhold til fortolkning og adfærd står nedfældet i Art. 7 og Art. 8. Del II handler om aftalers indgåelse og var som nævnt tidligere ikke en del af dansk ret, før forbeholdet blev fjernet. Del III handler om pligterne for køber og sælger og de misligholdelsesbeføjelser, som kan gøres gældende. Del IV handler om de forpligtelser, som de deltagende stater påtager sig. Systematikken er dermed helt anderledes i CISG end ved den indenlandske køberet. Derudover ses også andre forskelle. Der er en anden definition af "køb" end den traditionelle fra dansk ret. Dette indbefatter bl.a. at køb af aktier og værdipapirer ikke er en del af konventionen jf. CISG Art. 1, litra d. Generelt må det dog siges, at der er mange sammenhænge mellem den danske og internationale købelov. Dog er lighedspunkterne større ved vores

---

²⁹ Gomard, Bernhard og René Franz Henschel: International Købelov (CISG), Jurist og økonomiforbundet, 1. Udgave, København, side 27

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid. side 28

naboer Sverige, Norge og Finland, der alle valgte af revidere deres købelov med udgangspunkt i CISG³². Denne afhandling undersøger om fordringshavermora er misligholdelse og hvilke pligter/rettigheder dette konstituerer for kontraktparterne, hvorfor det foruden den indenlandske købelov og obligationsret generelt også er relevant at undersøge den internationale tilgang til dette, hvilket CISG gennem ratifikation i Danmark er en del af.

Konventionen har seks officielle sprog: engelsk, fransk, spansk, arabisk, russisk og kinesisk, hvorfor der fremover kun ved citering af lovtekst vil fremgå den engelske version³³. Lovteksten vil ikke blive citeret på dansk, da dette set ovenfor ikke er en del af de seks officielle sprog. Art. 7 i konventionen har til formål at sikre, at selvom konventionen er nedsat på seks forskellige sprog, så vil konventionen blive fortolket ensartet uafhængigt af sprog. Dette gøres ved, at Art. 7 indeholder to måder at fortolke konventionen på, som begge skal være opfyldt for, at det er i tråd med Art. 7. Opfyldelsen kræver hensyn til konventionens internationale karakter og en regel om, at udfyldning kun må ske på linje med konventionens grundsætninger³⁴. For at kunne forstå, hvordan fordringshavermora er behandlet i CISG og hvilke pligter/rettigheder, der er forbundet herved, vil de enkelte relevante artikler blive behandlet nedenfor.

Article: 60

I CISG er der en selvstændig bestemmelse, der angiver køberens pligter i forbindelse med levering overfor sælger. Ordlyden er:

"The buyer's obligation to take delivery consists:

- (a) in doing all the acts which could reasonably be expected of him in order to enable the seller to make delivery; and*
- (b) in taking over the goods."*

---

³² Gomard, Bernhard og René Franz Henschel: International Købelov (CISG), Jurist og økonomiforbundet, 1. Udgave, København, side 41

³³ Ibid. side 31

³⁴ Lookofsky, Joseph: Understanding the CISG, Djøf København, 4 udgave, København, side 27.

Denne bestemmelse er en uddybning af Art. 53, der allerede skildrer, at køberen har pligt til at betale købesummen og tage imod levering. Dette er således en uddybning af selve forpligtelsen omkring leveringen til køber, hvilket fremgår af ordlyden "take delivery". I den dansk indenlandske købelov er det et eksempel på fordringshavermora, hvis man undlader at tage imod varen. Der er dog ikke kun tale om fordringshavermora, men misligholdelse hvis man er indenfor CISG's anvendelsesområde. Som det ses af artiklen er den toleddet. Den første del (a) handler om det køber med rimelighed kan forventes at gøre, for at sælger er i stand til at levere salgsgenstanden. I det efterfølgende vil dette blive skildret gennem en dom, afsagt af en spansk domstol, som tog dette under behandling.

Audiencia Provincial de Palencia (Spanien) , 26 september 2005

Sagen stod mellem en spansk køber (sagsøger) og en Amerikansk fabrikant og sælger af printere (sagsøgte). Sagens fakta er det, at den amerikanske sælger og spanske køber lavede en kontrakt d. 4. november 1998 omhandlende køb af en printer. Den skulle så leveres og installeres hos køber, hvilket sælger skulle stå for. Sælgeren leverede printeren og installerede den i nogle slidte fabrikslokaler, der var anvist af sælger. Sælgeren kunne derfor ikke få maskinen til at virke ordenligt, da printeren og lokalets elektroniske sammenslutning ikke kunne fungere sammen. Køberen var af den overbevisning, at sælger dermed havde brudt kontrakten ved ikke at have installeret printeren, hvorfor han søgte erstatning.

Sælgeren mente derimod, at installationen var gennemført efter anførte specifikationer og hvis ikke maskinen fungerede ordenligt, var det grundet i den nedslidte fabriks elektroniske omstændigheder. Igennem bevisførelsen kom det frem, at fabrikken var i meget ringe forfatning, hvorved undersøgelsen fandt: "presence of dust, filthiness, inclusive humidity", som alle kan skade elektroniske kredsløb. Derudover manglede fabrikken ved installation en del af den elektroniske sammenslutning.

Retten tog CISG Art. 60 under behandling og konstaterede, at køberen var forpligtet til at tage imod printeren og tage alle de skridt, der med rimelighed kunne forventes, så sælgeren kunne installere printeren. Retten kom dog frem til følgende angående dette: "*The alleged condition*

of the factory in which the machinery was installed, neither rendered the installation and functioning of the machine difficult nor did it influence the faulty operation of the machine”³⁵.

Den spanske køber havde derfor taget alle de nødvendige og rimelige skridt, der kunne forventes for, at sælgeren kunne levere, hvorfor sælger ikke kunne hæve købet.

Det kan dermed også udledes, at køber ikke er forpligtet til at gøre hvad som helst for at opfylde CISG Art. 60.

Som tidligere nævnt er bestemmelsen toledet, hvorfor der er i (B) er en forpligtelse for køberen til: "taking over the goods". Det er dog ikke særlig konkret, hvad dette indebærer. Det er derfor blevet lagt op til bl.a. praksis at præcisere, hvad dette punkt specifikt indeholder. Det at køber skal modtage varen, er derfor blevet fortolket således, at køber skal tage salgsgenstanden i sin besiddelse³⁶. Selve leveringstedet nævner Art. 60 intet om, hvilket også typisk er noget, der er aftalt gennem de såkaldte "incoterms"³⁷. Hvis ikke levering er aftalt, kan det finde sted på sælgerens forretningssted jf. Art. 31(c) eller på bopæl jf. Art. 10. Som sagt er selve Art. 60 ikke særlig givende i form af faste regler, derfor ligger der er en række kutymer og sædvaner forbundet med levering, hvilket også bl.a. er indeholdt i Art. 9. Der er således tale om misligholdelse, hvis køberen ikke opfylder pligten til at tage imod levering, hvorfor sælger kan gøre misligholdelsesbeføjelser gældende jf. Art. 63 og 64. Art. 60 i CISG handler ikke direkte om fordringshavermora, men om levering, som ofte er tæt knyttet til fordringshavermora, da de forefindes utrolig mange tilfælde og eksempler på netop dette i situationer vedrørende levering.

Article 80

Som nævnt ovenfor er Art. 60 ikke direkte omhandlende fordringshavermora, men det er derimod Art. 80, som har denne ordlyd:

---

³⁵ Audiencia Provincial de Palencia, Spain, 26/9-05

³⁶ Landgericht München, 8 february 1995, CLOUT case 133.

³⁷ Hedegaard Kristensen, Lars, Anne-Dorte Bruun Nielsen og Torsten Iversen: Lærebog i dansk og international køberet, Jurist og økonomiforbundet, 4. Udgave, København, 2011, side 284

"A party may not rely on a failure of the other party to perform, to the extent that such failure was caused by the first party' act or omission".

En given part kan dermed ikke påberåbe sig den modsatte parts misligholdelse, hvis denne skyldes egne handlinger eller mangel på samme jf. Art. 80. Generelt set er litteraturen vedrørende netop denne regel særdeles sparsom. Reglen var heller ikke medtaget i det oprindelige udkast fra 1978, men blev dog inkorporeret for slå fast, at en part ikke skal kunne drage fordel af at hindre kontraktens opfyldelse. Reglen er, af nogle forfattere, set som unødvendig, hvilket skyldes, at reglen ligger så tæt op af Art. 79, at den af nogle menes at være indlysende³⁸. Art. 79 (1) har denne ordlyd:

"A party is not liable for a failure to perform any of his obligations if he proves that the failure was due to an impediment beyond his control and that he could not reasonably be expected to have taken the impediment into account at the time of the conclusion of the contract or to have avoided or overcome it or its consequences."

Nogle teoretikere er derfor af den overbevisning, at Art. 80 ikke har noget selvstændigt virkeområde, men bare er en udløber af force majeure jf. Art. 79. John O. Honnold skriver bl.a. at nogle delegerede ved en diplomatisk konference udtalte: *"...such a statement was unnecessary and, in any event, followed from the good faith requirement of Art. (1)...No danger in stating the obvious"*³⁹. I denne afhandling vil der i det følgende blive påvist gennem et tænkt eksempel, at Art. 80 dækker et område, der ligger udenfor anvendelsesområdet af Art. 79.

Tænkt eksempel:

Der er en sælger i Spanien og en køber i Danmark. Sælger er forhandler af printere og køber er interesseret i at købe netop én af disse. De aftaler en købesum på 1000 kr. og aftaler, at sælger skal stå for levering d. 1. juni 2016. Sælger forhaler derefter leveringen og retter i

---

³⁸ Lookofsky, Joseph: Understanding the CISG, Djøf København, 4 udgave, København, side 139.

³⁹ Honnold, John O.: Uniform Law For International Sales under the 1980 United Nations Convention, Kluwer law international, 3. Udgave, 1999, side 496.

mellemtiden henvendelse til køber for at få udbetalt købesummen, hvilket køber nægter, da levering ikke er sket. En sådan situation falder ikke ind under Art. 79 (1), da sælger ikke er udsat for at: "*failure was due to an impediment beyond his control*"⁴⁰. Samtidig prøver sælgeren at få udbetalt købesummen, hvilket vil være i strid Art. 80, da sælger ikke kan påberåbe sig købers opfyldelse af sine forpligtelser, da den manglende opfyldelse skyldes sælgers forhold. Eksemplet, der er givet ovenfor, må siges at være en meget ren og forenklet form for fordringshavermora, men viser stadig, at Art. 80 har et selvstændigt anvendelsesområde udenfor Art. 79 (1).

Som det fremgår af tidligere, hersker der hos nogle teoretikere den opfattelse, at Art. 80 kan udledes af Art 7(1) "*the observance of good faith in international trade*", hvilket kan sammenholdes med Art. 9 omhandlede "*trade usages and practices*"⁴¹. Det kan ikke afvises, at der hersker en vis mulighed for at opnå samme resultat ved håndhævelse af disse regler kontra Art. 80 ved en given situation. Dog giver CISG igennem Art. 80 den mest gennemskuelige vej til et retfærdigt resultat⁴². Et andet argument kunne være, at hvis art. 80 skulle udgå grundet, at det er omfattet af Art. 7(1), så ville andre artikler såsom tabsbegrænsningsforpligtelsen i Art. 77 også kunne udledes af en mere generel loyalitetsforpligtelse.

I det forudgående er CISG Art. 80 blevet skelnet fra andre begreber og regler for at slå fast, at Art. 80 har sit eget selvstændige retsområde. For bedre at kunne forstå hvilke rettigheder og pligter, som følger af fordringshavermora i CISG vil denne afhandling derfor videre beskæftige sig med, hvornår Art. 80 anvendes i forskellige situationer. Dette vil derudover medvirke til at kortlægge anvendelsesområdet af reglen.

---

⁴⁰ CISG art. 79(1)

⁴¹ Honnold, John O.: Uniform Law For International Sales under the 1980 United Nations Convention, Kluwer law international, 3. Udgave, 1999, side 498.

⁴² Ibid.

”Failure of the other party to perform”

Det ses direkte af ordlyden, at der er tre kriterier for anvendelse af CISG Art. 80. Det første krav er, at løftegiver ikke skal opfylde aftalen, hvilket er skelnet ved ”*failure of the other party to perform*”. Denne manglende opfyldelse er forholdsvis diffus, da det ikke er muligt direkte at konkretisere, hvad kravene til dette er. I CISG ligger sanktionerne for den manglende opfyldelse dog i ”Remedies for Breach of Contract by the Seller” Art. 45 og ”Remedies for Breach of Contract by the Buyer” Art. 61⁴³. CISG distancerer sig fra den danske indenlandske købelov således, at hvis der statueres manglende opfyldelse fra en løftegiver, så opereres der med et objektivt ansvar⁴⁴. Den manglende opfyldelse statuerer dermed objektivt ansvar, hvorved CISG Art. 80 bliver relevant, da det er en måde at hindre denne misligholdelse på.

”Act or omission”

Det næste kriterium er, at der skal foreligge en handling eller en undladelse jf. ”*act or omission*” Art. 80. Det skal dermed ske en form for handling eller undladelse, for at opfylde anvendelsesområdet i Art. 80. Denne form for handling kan herefter deles op i direkte og indirekte handlinger.

De direkte handlinger ses i de sager, der indeholder mere eller mindre absurde krav. Der tænkes dermed på situationer, hvor løftemodtager retter et krav mod løftegiver, hvorved løftemodtagers egne handlinger ligger til grund for den manglende opfyldelse fra løftegivers side⁴⁵. For bedre at kunne forstå de direkte handlinger, vil der i det næste blive gennemgået en sag omhandlende netop dette.

---

⁴³ Neumann, Thomas: The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG, Sellier European law publishers, Munchen, 2012, side. 144

⁴⁴ Neumann, Thomas: Fordringshaveremora i internationale løsøre køb, Erhvervsjuridisk tidsskrift 2012.343, Karnov Group, 2012, side 2

⁴⁵ Neumann, Thomas: The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG, Sellier European law publishers, Munchen, 2012, side. 164

Oberlandesgericht München, Tyskland, Leather Goods Case, 9. juli 1997

Sagen stod mellem en italiensk sælger (sagsøger) og en tysk køber (sagsøgte). D. 10 januar 1994 indgik sælger og køber en kontrakt, hvorved køberen fik enerådighed til lædervarer til brug ved opbevaring af smykker, ure og tilbehør, der var produceret af sælger eller af én person instrueret af sælger. I nogle år forløb samarbejdet forholdsvis gnidningsfrit, men den 24 september 1996 aflyste sælger kontrakten, da han ikke havde modtaget betaling. Grunden til at sælger ikke havde modtaget betaling var, at pengene skulle afleveres til en kurer, som skulle bringe pengene til sælger. Det vides endnu ikke fuldstændigt, hvad der så efterfølgende skete med pengene, men de blev i retten oplyst som forsvundet under transporten. Sælger rettede derfor sit krav mod køber. Efterfølgende placerede køber en ny ordre ved sælger, hvorpå sælgeren ikke leverede grundet det første krav. Derefter var det sælgers tur til at rette et erstatningskrav mod køberen,

Retten fandt, at sælger var berettiget til at stoppe leveringen grundet restancen (kravet mod køber), hvorpå køber ikke kunne gøre erstatningskrav gældende, da den manglende levering skyldtes den manglende betaling fra købers egen side. Konklusionen var derfor, at køber ikke fik medhold i sit krav på erstatning, da hans egen handling selv var den direkte hindring for leveringen jf. CISG Art. 80.

Som nævnt tidligere er det dog ikke kun de direkte handlinger, som er indenfor anvendelsesområdet. Én indirekte handling er til en vis grad udefinerbar, men er i CISG Art. 80 handlinger eller undladelser, der indirekte forstyrrer eller forhindrer løftegivers mulighed for opfyldelse. Situationen opstår især, når den ene parts opfyldelse direkte er afhængig af den anden parts handling forudgående. Det kunne eksempelvis være, at sælger skal bruge specifikationer for at kunne producere noget og køber ikke levere eller at køber ikke kan betale grundet manglende oplysninger til bank osv. fra sælger⁴⁶.

---

⁴⁶ Neumann, Thomas: The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG, Sellier European law publishers, Munchen, 2012, side. 165

”Caused by”

Det sidste kriterium er, at der skal være årsagsforbindelse mellem handlingen/undladelsen og den manglende opfyldelse. Dette ses igen direkte af ordlyden: ”caused by the first party’s conduct”. Kravet om årsagsforbindelse kendes fra en lang række andre juridiske discipliner b.la. erstatningsretten. Dette krav rejser nogle interessante spørgsmål.

For det første skal det klarlægges, hvor tydelig årsagsforbindelsen mellem handlingen og den manglende opfyldelse. Dernæst om Art. 80 kan anvendes, hvis der er andre faktorer, der har indvirkning på den manglende opfyldelse. Det er især dette sidste punkt, der giver anledning til spekulation, da selve styrken af årsagsforbindelse ofte munder ud i en konkret vurdering. Denne vurderingen udspringer fra retspraksis, hvorefter forskellige teoretikere har forsøgt at konkretisere dette. En direkte definition findes derfor ikke, hvorved de forskellige forsøg ofte bliver lettere filosofiske. I CISG findes der derfor ikke nogle særlige krav til styrken af årsagsforbindelsen eller regler for, hvordan årsagsforbindelsen i sig selv skal vurderes⁴⁷. Denne afhandling vil ikke beskæftige sig videre med vurdering af ”styrken” af denne årsagsforbindelse, men i højere grad koncentrere sig om, hvorvidt Art. 80 kan anvendes, hvis andre faktorer har en indvirkning på den manglende opfyldelse. Når diskussionen falder på fordringshaveremora er det ofte det rene tilfælde, hvor løftemodtagers handling er den eneste grund til løftegiver manglende opfyldelse., der bliver omtalt. Virkeligheden er dog ikke altid sådan.

Der er flere eksempler fra retspraksis, hvor der hersker tvivl om, hvilken handling/begivenhed der ligger til grund for den manglende opfyldelse. Der hersker derfor en del grænsetilfælde, hvor der er en handling fra en løftemodtager og en udefrakommende begivenhed eller handling evt. i form af force majeure, som har en indvirkning på løftegivers mulighed for at opfylde aftalen. Der vil i det følgende blive gennemgået et tilfælde, hvor det var uklart, hvad der førte til den manglende opfyldelse af aftalen.

---

⁴⁷ Neumann, Thomas: Fordringshaveremora i internationale løsøre køb, Erhvervsjuridisk tidsskrift 2012.343, Karnov Group, 2012, side 4

Belarusian Chamber of Commerce and Industry International Court of Arbitration, Belarus, (ATT v. Armco).

Sagen stod mellem et hviderussisk firma (ATT), som sagsøgte et bulgarsk firma (Armco) for 306.759,52 US dollars. Sagen handlede om, at der den 18. maj 1992 blev lavet en kontrakt, hvor sælger skulle levere 11,841 køleskabe og dybfrysere i forskellige modeller for 258.618 dollars. Problemstillingen bestod i, at køber mente, at sælger ikke havde leveret korrekt og at de køleskabe og frysere, som var leveret var behæftet med fejl og mangler, hvorfor firmaet havde stoppet betalingerne.

Sælger var af den modsatte overbevisning. De mente, at de havde stoppet levering grundet den manglende betaling fra køber. Køber havde i retten fortalt, at hvis firmaet havde modtaget de manglende køleskabe og frysere, så havde firmaet haft en profit på 853,937 dollars, hvorfor De havde haft råd til at betale den manglende restance. Køber mente derfor, at den vigtigste grund til at manglende opfyldelse fra deres side var, at sælger ikke havde leveret. Retten accepterede ikke købers forklaring om, at tilbagebetaling afhang af profitten fra netop de varer, som sælger skulle levere. Retten kom derfor frem til, at køberen ikke kunne rette et krav mod sælger, da sælgers manglende levering skyldtes købers manglende betaling, hvilket er i overensstemmelse med CISG Art. 80.

Det kan derfor udledes af sagen, at når der hersker flere faktorer ved manglende opfyldelse, så skal hver eneste faktor brydes ned og der skal statueres ansvar og hvad retsstillingen derefter bliver. Med andre ord, hvis der hersker flere faktorer for den manglende opfyldelse, så skal disse analyseres for at se, hvilke faktorer løftegiver kan undskylde sig med. For at opsummere ses det af Art. 80, at der skal opfyldelses tre kriterier for at være i en CISG Art. 80 situation, henholdsvis skal løftegiver ikke opfylde aftalen (*failure of the other party to perform*), dernæst skal der foreligge en handling eller en undladelse fra løftegiver (*act or omission*) og sidst skal der være årsagsforbindelse mellem handlingen eller undladelsen og løftegivers manglende opfyldelse (*caused by the first party's conduct*). Generelt skal CISG Art. 80 anskues sådan, at køber og sælger hver er forpligtet til at samarbejde med hinanden. Dette ligger implicit i reglen som følge af, at parterne ikke skal kunne drage fordel af at modarbejde opfyldelsen af kontrakten. Pligterne består derfor i en form for "udvidet loyalitetsforpligtelse"

i forhold til den danske købelov, som vil blive behandlet senere.

Retsvirkninger af CISG Art. 80

Da afhandlingen nu har præciseret og analyseret anvendelsesområdet af selve CISG Art. 80, vil der nu blive fokuseret på, hvilke rettigheder kontraktparterne har i forbindelse med en Art. 80 situation. Det kan for det første anføres, at selve bestemmelsen ikke nævner meget herom. Det er for så vidt kun angivet, at parten "ikke må påberåbe sig" gennem ordlyden "may not rely on"⁴⁸. Det er dermed ikke angivet præcist, hvilke rettigheder/pligter der er forbundet med et brud på CISG Art. 80.

Det forholder sig dog således, at da løftegiver, der naturligt nok ofte er grunden til, at CISG Art. 80 er anvendelig, mister alle misligholdelsesbeføjelser eller en del af dem⁴⁹. Grunden til dette er, at der sondres imellem situationer, hvor løftegiver er den eneste grund til at kontrakten bringes i fordringshaveremora og situationer, hvor løftegivers handling eller undladelse er en del af det⁵⁰. Den handling/undladelse fra løftegiver konstituerer ikke sig i selv, at der er tale om misligholdelse, hvorved dette dog ikke er umuligt. I et tilfælde af en CISG Art. 80 situation har løftegiver dog stadig ret til modydelsen⁵¹. Dette står ikke direkte i bestemmelsen, men ligger dog implicit deri, da løftemodtager ikke skal kunne drage fordel af bringe situationen i fordringshaveremora ved at forhindre eller forhale løftegivers mulighed for at opfylde sin forpligtelse. Det er derfor vigtigt at notere sig, at CISG Art. 80 ikke giver adgang til misligholdelsesbeføjelser for løftegiver, men nærmere afskærer muligheden for at gøre dem gældende for løftemodtager jf. Art. 80. Reglen skærmer derfor kun for "angreb" fra den part, hvor fordringshaveremora handlingen/undladelsen ligger, men kan ikke bruges til at angribe selvsamme part. Som tidligere gennemgået hersker der dog eksempelvis en pligt til at tage imod levering, hvilket kunne bruges til "angreb" i nogle situationer nært beslægtede med fordringshaveremora.

---

⁴⁸ CISG art. 80.

⁴⁹ Neumann, Thomas: *The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG*, Sellier European law publishers, Munchen, 2012, side. 181

⁵⁰ Neumann, Thomas: *The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG*, Sellier European law publishers, Munchen, 2012, side. 182

⁵¹ Neumann, Thomas: *Fordringshaveremora i internationale løsøreøb*, Erhvervsjuridisk tidsskrift 2012.343, Karnov Group, 2012, side 5

Sælgers og Købers forsinkelse i KBL

Der tages udgangspunkt i betydningen af sælgers og købers forsinkelse i henhold til Købelovens §§ 21 og 28, da det spiller en væsentlig rolle i forhold til om fordringshavermora skal rubriceres som misligholdelse. Først og fremmest vil det blive undersøgt, hvorvidt sælger befinder sig i en misligholdelse, såfremt det er købers forhold, der har gjort, at sælger er blevet forsinket med sin levering, jf. Købelovens § 21. Dernæst vil det blive gennemgået, hvorvidt købers forsinkede betaling på grund af sælgers forhold, skal karakteriseres som misligholdelse, jf. Købelovens § 28.

Sælgers forsinkelse

Det der er relevant i forhold til besvarelse af vores problemformulering er, hvorvidt det kan fortolkes ud af købelovens § 21, at sælgeren ikke er i misligholdelse, hvis salgsgenstanden ikke leveres i rette tid på grund af købers forhold, jf. Købelovens § 21 nedenstående:

”Leveres salgsgenstanden ikke i rette tid og skyldes dette ikke køberens forhold eller en hændelig begivenhed, for hvilken han bærer faren, har køberen valget mellem at forlange genstanden leveret og at hæve købet.

Stk. 2. Var forsinkelsen eller måtte den af sælgeren forudsættes at være af uvæsentlig betydning for køberen, kan denne dog ikke hæve købet, medmindre han har betinget sig opfyldelse nøjagtig til bestemt tid.

Stk. 3. I handelskøb anses enhver forsinkelse for væsentlig, medmindre det alene er en ringe del af det solgte, som er forsinket”.

Det fremgår direkte af købelovens § 21, stk. 1, at hvis sælger bliver forsinket med leveringen af salgsgenstanden til køber, og det er sælgers forhold, der har gjort leveringen forsinket eller umulig. Så har køber valget mellem at forlange salgsgenstanden leveret eller at hæve købet. Ved en fortolkning af bestemmelsen kan det udledes, at sælger ikke er i en misligholdelsessituation, hvis det er købers forhold, der har forsinket sælgers levering af salgsgenstanden.

For at koble teori og domspraksis sammen vil følgende dom blive gennemgået U1925.703V.

Dommen skal bruges til at illustrere, hvilken situation sælger befinder sig i ved forsinket levering på grund af købers forhold.

UfR U1925.703V

Sagen stod mellem Grosserer J. Hansen i Århus (sagsøger), repræsenteret ved overretssagfører Dam Krogh og Thyregod Andelsmejeri (sagsøgte), repræsenteret ved sagfører Frederiksen Brande.

Den 14. juli 1924 havde Grosserer J. Hansen skrevet til Thyregod Andelsmejeri en bekræftelse, hvori at Grosserer J. Hansen bekræftede at have købt af Thyregod Andelsmejeri et parti ost til 1,20 kr. pr. kilo. Grosserer J. Hansen skulle i løbet af ca. 8 dage give besked om, hvor osten skulle leveres henne.

Da Thyregod Andelsmejeri ikke havde hørt noget fra Grosserer J. Hansen siden den 14. juli 1924, valgte virksomheden at sælge osten videre til anden køber den 6. august 1924 for en pris af 1,34 kr. pr. kilo.

Dagen efter anmodede Grosserer J. Hansen om levering af ostene, og Thyregod Andelsmejeri meddelte, at de havde videresolgt partiet af ost, da de ikke havde haft mulighed for at leverer til Grosserer J. Hansen.

Prisen på ost var i mellemtiden steget, og Grosserer J. Hansen mente, at han havde lidt et tab pga. af sælgers manglende levering.

Retten kommer frem til, at Thyregod Andelsmejeri blev frikendt for at betale erstatning til Grosserer J. Hansen. Retten lagde vægt på, at Grosserer J. Hansen først havde givet besked om levering den 7. august 1924, dvs. 2 uger efter leveringens udløb. Efterfølgende brugte retten købelovens § 28, hvor Thyregod Andelsmejeri havde været berettiget til at hæve købet.

Derudover påpegede retten, at Thyregod Andelsmejeri i forhold til Købelovens § 32 ikke havde været pligtig til at give Grosserer J. Hansen meddelelse, forinden de solgte osten til anden side.

Ud fra denne dom anses sælgers forsinkelse eller manglende levering på grund af købers forhold ikke som en misligholdelse, jf. Købelovens § 21. Såfremt sælger ikke kan leverer sin

salgsgegenstand til rette tid opstår der fordringshavermora. Det kan derfor ligge til grund, at fordringshavermora i forbindelse med Købelovens § 21, stk. 1. ikke giver køber misligholdelsesbeføjelser, hvis det skyldes købers forhold, at salgsgegenstanden ikke kan leveres rettidig.

Købers forsinkelse

I ovenstående afsnit er retstilstanden af sælgers forsinkelse på grund af købers forhold blevet analyseret. I dette afsnit tages der udgangspunkt i, hvorvidt købers fordringshavermora med manglende betaling af købesummen på grund af sælgers forhold, skal rubriceres som misligholdelse.

Først og fremmest er købelovens § 28 opbygget på samme måde som købelovens § 21, da bestemmelsen er parallel i forhold til købelovens § 21. Det relevante i købelovens § 28 er retsvirkningerne af købers manglende betaling af købesummen på grund af sælgers forhold, jf. nedenstående bestemmelse.

”Betales købesummen ikke i rette tid, eller træffer køberen ikke i rette tid foranstaltning, hvorpå købesummens betaling beror, har sælgeren valget imellem at fastholde og at hæve købet. Er forsinkelsen af uvæsentlig betydning, kan købet dog ikke hæves. I handelskøb anses enhver forsinkelse for væsentlig.

Stk. 2. Er den solgte genstand allerede overgivet til køberen, kan sælgeren ikke hæve købet, medmindre han enten må anses at have taget forbehold i så henseende, eller genstanden afvises af køberen”.

Ud fra Købelovens § 28, stk. 1. fremgår det, såfremt købesummen ikke betales i rette tid, eller køber ikke i rette tid træffer beslutning om købesummens betaling, har sælgeren valget imellem at fastholde og hæve købet. Det relevante i vores sammenhæng er det, der ikke står udtrykkeligt i bestemmelsen, men retstilstanden ved manglende betaling eller foranstaltninger, der skyldes sælgers forhold.

Forinden en dybere gennemgang af Købelovens § 28, skal der tages stilling til Købelovens §§ 14-16, der regulerer samtidighedsgrundsætningen, da bestemmelserne har en indflydelse på anvendelsen af Købelovens § 28.

Det følger af samtidighedsgrundsætningen i Købelovens §§ 14-16, at betalingsforpligtelsen først indtræder, når køber har modtaget salgsgenstanden eller forsendelse kan dokumenteres fra sælgers side⁵². Køber har tilbageholdsret til at holde sin betaling tilbage, indtil han modtager salgsgenstanden, det samme gælder for sælger. Køber vil ikke være i misligholdelse med manglende betaling, hvis sælger ikke har leveret eller gjort forsøg herpå.

I forlængelse af sælgers forpligtelser overfor køber kan der være flere forhold, der gør, at købers manglende betaling ikke skal rubriceres som misligholdelse⁵³. Sælger skal meddele køber, hvorledes betaling skal ske. Det indebærer således tid, sted og betalingsmetoden. Det kan f.eks. være det tilfælde, hvor betaling skal ske via en bankoverførsel, men køber ikke har fået meddelelse om, hvor overførslen skal ske. Eller sælger er flyttet efterfølgende, og køber ikke har fået meddelelse om sælgers nye forretningssted. De ovenstående tilfælde er fordringshavermora fra sælgers side, der ikke rubriceres som misligholdelse .

Fordringshavermora med købers manglende betaling giver ikke sælger misligholdelsesbeføjelser overfor køber. Det udledes i forhold til ovenstående, at købers forsinkelse med betaling på grund af sælgers forhold ikke skal rubriceres som misligholdelse i forhold til Købelovens § 28.

---

⁵² Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side, 558.

⁵³ Ibid.

Retsvirkninger af fordringshavermora i KBL

KBL § 33

Specialet tager udgangspunkt i sælgers og købers forpligtelser såfremt der foreligger fordringshavermora. Derfor vil bestemmelserne i Købelovens §§ 33-37 blive gennemgået, diskuteret og analyseret. For at kunne illustrere sælgers forpligtelser ved fordringshavermora, bliver den relevante domspraksis for hver bestemmelse anvendt. For at gøre det mest overskueligt i specialet vil det være samme metode, der bliver anvendt i forhold til gennemgang af domspraksis.

Købelovens § 33 er den første bestemmelse i Købeloven, der omhandler købers fordringshavermora. Bestemmelsen omhandler sælgers pligt til at drage omsorg for salgsgenstanden for købers regning, såfremt køber ikke rettidigt har hentet genstanden.

"Undlader køberen at afhente eller modtage salgsgenstanden i rette tid, eller har hans forhold i øvrigt bevirket, at den ikke i rette tid er blevet overgivet i hans besiddelse, har sælgeren for købers regning at drage omsorg for købet, som efter § 28 måtte tilkomme ham. Er genstanden forsendt og kommet til bestemmelsesstedet, gælder dette dog kun, når der her findes nogen, som på sælgernes vegne kan tage den i besiddelse, og sådant kan sku uden væsentlig omkostning eller ulempe"⁵⁴.

Såfremt der foreligger fordringshavermora fra købers side, så giver Købelovens § 33 sælger nogle forpligtelser. Først og fremmest udskydes sælgers leveringsforpligtelse. Derudover bliver sælger pålagt en forpligtelse til at drage omsorg for salgsgenstanden for købers regning. Sælger skal drage omsorg for salgsgenstanden indtil forsinkelsen ophører eller vælger at ophæve aftalen.

---

⁵⁴ Købelovens § 33

I forhold til den tidsmæssige udstrækning af omsorgspligten efter Købelovens § 33 er der ingen egentlig tidsfrist. Sælger er i princippet bundet af at drage omsorg for salgsgenstanden, indtil køber ikke længere befinder sig i fordringshavermora⁵⁵.

I forhold til omfanget af sælgers omsorgspligt skal der tages hensyn til, at sælger bliver pålagt en byrde på grund af købers forhold. Hvis sælger ikke overholder omsorgspligten pådrager sælger sig erstatningsansvar overfor køber. Formålet ved sælgers omsorgspligt efter Købelovens § 33 var, at den ikke skulle være for streng for sælger⁵⁶.

Men Købelovens § 33 har ikke givet nogle vejledninger i forhold til, hvor længe sælgers omsorgspligt skal strække sig. Denne tidshorisont er blevet overladt til retspraksis⁵⁷.

Køber kan kun kræve, at sælger drager omsorg for salgsgenstanden, såfremt det er nødvendigt og rimeligt ud fra sælgers betragtninger. Det kan efter omstændighederne være en tidskrævende proces at drage omsorg for salgsgenstanden. Der skal tages udgangspunkt i salgsgenstanden art, genstand og mulighed for opbevaring⁵⁸. Eksempler på dette kan være, at sælger blive pålagt at skulle omsortere frugt, omsaltning af flæsk eller beskyttelse af maskindele mod rust⁵⁹.

Sælger har ikke kun en forpligtelse til at drage omsorg for salgsgenstanden, men er også forpligtet til at drage omsorg, hvis salgsgenstanden kaster frugt af sig. Dvs. hvis sælger skal levere en ko til køber, men køber ikke kan modtage koen på afleveringstidspunktet, og koen derefter nedkommer med kalv. Sælger er på det grundlag forpligtet til at tage sig af kalven på lige vilkår som den oprindelige ko.

Købelovens § 33 definerer ikke, hvilken følge sælgers tilsidesættelse af omsorgspligten skal have. Det antages i teorien, at tilsidesættelsen må ligestilles med mangler. Retsvirkningen for sælger er, at køber kan kræve erstatning og hæve købet, hvis der foreligger en væsentlig

---

⁵⁵ Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side, 677

⁵⁶ Ibid. side 678

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Gomard, Bernhard: Obligationsret 2. Del, 3. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, København, 2003, side 251

mangel ved salgsgenstanden. Derudover er køber i sin ret til at anvende de beføjelser, der skyldes sælgers forsinkelse eller mangler⁶⁰.

For at kunne beskrive sælgers omsorgspligt bedst mulig bliver der anvendt domspraksis. Den første dom, der vil blive gennemgået er Sø- og Handelsrettens dom UfR. 1943.994 SH. Dernæst vil Højesteretsdommen UfR. 1947.259H blive gennemgået. Ud fra disse domme vil der komme en del konklusion, hvorfra sælgers omsorgspligt kan udledes.

UfR 1943.994/2s

Sagen stod mellem Aktieselskabet Macarco (sagsøger), repræsenteret ved landsretssagfører Sigfred Hansen og Brændselsdepotet v/ Ejnar C. Hansen (sagsøgte), repræsenteret ved landsretssagfører Fensmark.

Sagen handlede om, at Aktieselskabet Macaro d. 7. august 1942 solgte ca. 200 tons tørv som beset og antaget til en pris af 32,00 kr. pr. ton til Brændselsdepotet v/ Ejnar C. Hansen. Tørvene skulle afhentes af Ejnar C. Hansen så hurtigt som muligt og senest 3 uger fra d. 7 august og betales netto kontant, efterhånden som afhentningen fandt sted. Som sikkerhed for forretningens opfyldelse skulle Ejnar C. Hansen mandag den 10. august 1942 betale 500 kr. og yderligere betale 500 kr. onsdag den 12. august 2015 indtil forretningen blev afviklet. Ejnar C. Hansen accepterede aftalen og der blev indgået en aftale mellem Aktieselskabet Macaro og Brændselsdepotet v/ Ejnar C. Hansen.

Ejnar C. Hansen aftog i tidsperioden 22-26. August 1942 i alt 68.400 kg af det købte parti tørv. Den 29. August 1942 afsendte sagsøgte en skrivelse til Aktieselskabet Macaro indeholdende en specifikation over, hvor meget tørv der var hentet i mosen. Samme dag blev det aftalt med Aktieselskabets Macaro's forretningsfører H. A. Petersen, at der skulle fradrages 1/6 af det modtagne parti. Parterne kom efterfølgende frem til, at Ejnar C. Hansen i stedet skulle betale for 57.000 kg. a 32,00 kr. pr. ton. Dvs. 1824 kr. Beløbet er endelig afregnet af Ejnar C. Hansen

---

⁶⁰ Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1.oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 679

dels gennem betalingen af de 1000 kr. den 10. og 12. August og ved senere erlæggelse af 824 kr.

Efterfølgende skrev Ejnar C. Hansen den 3. september 1942 til Aktieselskabet Macaro, at han nægtede at fremsende den sidste del af betalingen. Dette skyldtes, at han havde ladet en vogn køre til mosen for at afhente et læs tørv, men vognen måtte køre tom tilbage pga. tørvene var ubrugelige og på ingen måde i den kontraktlige stand, der var aftalt mellem parterne.

Aktieselskabet Macaro reagerede på skrivelsen ved at afsende et svar den 7. september 1942, hvor de opfordrede Ejnar C. Hansen til at betale restbeløbet på 364,80 kr. på det aftagne parti af 68.400 ton tørv. Derudover opfordrede de ham til at afhente den sidste del af tørv, der udgjorde 131.600 kg. i forhold til den indgående kontrakt.

Ejnar C. Hansen skrev til Aktieselskabet den 10. september 1942, at der ikke forelå misligholdelse for hans side. Sagsøgtes sagfører kom med følgende anbringender i sagen, hvori han godtgjorde, at tørv var utilfredsstillende. Det tørv som var godt og stakket tæt ved vejen, var blevet bortkørt af 3. mand uden hans tilladelse. Derimod havde Ejnar C. Hansen kun fået anvisninger til nogle våde tørv, der lå i mosen. Ejnar C. Hansen ville gerne aftage tørv, men de skulle være af den kvalitet, han så ved aftalens indgåelse. Såfremt tørv af den kvalitet ikke kunne fremskaffes, forbeholdte Ejnar C. Hansen sig alle krav i den anledning.

Aktieselskabet reagerede først på skrivelsen den 18. marts 1943. Sagføreren herfor opfordrede Ejnar C. Hansen til straks at afhente den resterende del og/eller senest lørdagen efter. Såfremt den resterende del af tørv ikke var blevet afhentet, så ville de lade partiet bortkøre og sælge for sagsøgtes regning og risiko.

Sagsøgeren påstod, at sagsøgte var pligtig til at erstatte ham 3248,96 kr. med rente for det ikke afhentede parti tørv, der udgjorde 101.530 kg. til en værdi af 3248,96 kr. Sagsøgte påstod sig frifundet for denne del.

Det retten lagde vægt på, i denne sag var, at sagsøgeren først reagerede på skrivelsen den 18. marts 1943. Det må have været en påregnelig følge, at kvaliteten af tørv ville blive forringet ved at blive i mosen i efteråret og vinteren. Sagsøger havde derfor ikke draget den tilstrækkelige omsorg, der følger af Købelovens § 33. Af den grund havde sagsøger forspildt sin ret til at afkræve købesummen af sagsøgte. Sagsøgte blev derfor frifundet i sagen.

Dommen bliver brugt til at vise, hvilken forpligtelse sælger har overfor køber i forhold til omsorgspligten. Dommen skal gerne illustrere, hvor længe sælger er bundet af omsorgsforpligtelsen. Retten tog ikke stilling til, hvornår sælger skulle have reageret, men konstaterede, at sælger skulle have reageret før den 18. marts 1943. Retten tilkendegiver, at det må have været forventeligt for sælger, at tørvane ville blive af ringere kvalitet af at ligge i mosen henover vinterhalvåret.

Det kan udledes fra dommen, at længden på omsorgsforpligtelsen er en konkret situation. Desuden udtaler retten, at det var sælger, der skulle tage initiativet til at gennemførehandlen. Sælger mistede retten til at gøre brug af misligholdelsesbeføjelser overfor køber på grund af passivitet.

Nedenstående dom skal bruges til at udlede retsvirkningerne af fordringshavermora for kontraktparterne. Dommen bruges til at beskrive, hvilke forpligtelser kontraktparterne har ved fordringshavermora, og hvem der bærer risikoen for aftalens opfyldelse.

UfR 1947.259H

Sagen stod mellem Firma P. Carls Petersen (sagsøger), repræsenteret ved højesteretssagfører Thorsøe-Jacobsen og Ballerup Konservesfabrik (sagsøgte), repræsenteret ved højesteretssagfører Henry Pedersen.

Sagen handlede om, at Handelsfirmaet F og Konservesfabrikken K havde i juli måned 1943 lavet en aftale om, at Konservesfabrikken skulle fabrikere 8 tons rosinerstatning af gulerødder for en pris af 2,75 kr. pr kg. Rosinerstatningen skulle aftages løbende inden den 31. december 1943. Handelsfirmaet F skulle levere sirup og farvestoffer til fremstilling af varen, der skulle opbevares hos Konservesfabrikken. Disse råvarer skulle løbende debiteres hos Konservesfabrikken eftersom de blev solgt.

Efter at en mindre del af varerne var blevet aftaget stoppede produktionen midlertidigt på grund af en reklamation fra købers side. Produktionen blev først genoptaget i september 1944. På dette tidspunkt var den gamle lagerbeholdning af rosinerstatning blevet væsentligt

forværret pga. en sammenbrænding. Derfor blev en stor del henliggende på Konservesfabrikkens lager. Konservesfabrikken tog først stilling til restpartiet i februar 1945, hvor det skulle sælges ved en autoriseret mægler. De endte dog med selv at købe lageret, fordi der ikke havde været andre bud⁶¹.

Sagsøgte sagfører påpegede, at sagsøgte straks efter indgåelsen af kontrakten mellem parterne den 29. juli 1943 havde fremstillet rosinerstatningen og efterfølgende nedtørret varen. Denne beslutning skyldtes ikke, at sagsøgte skulle opnå en beskæftigelse i sommermånederne på sin fabrik, men udelukkende for at kunne inddække det store parti rosinerstatning, der var brug for ifølge aftalen. På grund af reklamationen over rosinerstatningen skete der en forsinkelse af sagsøgernes aftagning. Derudover skulle sagsøger betale sagsøgte de forøgede omkostninger, sagsøgte havde haft ved at opbevare genstanden.

Højesteret konkluderede, at aftalen mellem parterne måtte forstås sådan, at det producerede vareparti, der var lagt på lager hos Konservesfabrikken måtte tilhøre Handelsvirksomheden. Hovedskylden måtte derfor påregnes at ligge ved Handelsvirksomheden, der lod et betydeligt restparti ligge på lageret hos Konservesfabrikken. Derudover påpegede Højesteret i Deres præmisser, at Konservesfabrikken har haft et medansvar, fordi virksomheden ikke havde ført tilstrækkelig kontrol med lageret. Det må antages, at skaden ville have været mindsket, såfremt virksomheden havde ført en effektiv kontrol med deres varelager. Konservesfabrikken skulle derfor betale 6.000 kr. til Handelsfirmaet pga. medansvar.

Ud fra gennemgangen af disse to domme kan det konkluderes, at sælger og køber begge har en forpligtelse til at handle loyalt. I forhold til den første dom har sælger været den nærmeste til at bære omsorgsforpligtelsen til salgsgenstanden, hvorved dette ikke lykkes for sælger. I forhold til gennemgang af UfR 1947.259 påpegede Højesteret, at hovedskylden for fejlen måtte tilhøre Handelsfirmaet, men Konservesfabrikken skulle betale erstatning pga. medansvar. Det kan udledes af resultatet af begge domme, at sælger er den nærmeste til at bære omsorgsplikten. Det hænger til dels sammen med, at det også er sælger, der har ejendomsretten til genstanden.

KBL § 34

Sælgers ret til at sælge genstanden for købers regning, hvis der er væsentlige omkostninger ved at beholde varen eller en risiko for varens undergang.

Købelovens § 34 omhandler en indskrænkning/begrænsning af Købelovens § 33, hvori sælgeren skal drage omsorg for salgsgenstanden. Begrænsningen består i, at sælger i Købelovens § 34 får muligheden for at bortsælge eller at skaffe genstanden bort, således at omsorgspligten ikke længere er eksisterende.

"Kan sælgeren ikke uden væsentlig omkostning eller ulempe vedblive med at sørge for genstanden, eller råder køberens ikke over den inden rimelig tid, efter at han dertil er blevet opfordret, har sælgeren ret til at sælge den for køberens regning. Forinden salg finder sted, har sælgeren så vidt muligt at give køberens betimeligt varsel. Foretages salg af genstanden ved en forsvarligt bekendtgjort og afholdt auktion eller på anden forsvarlig måde, kan køberens ikke gøre indsigelse mod den opnåede pris. Kan salg ikke finde sted, eller er det åbenbart, at de med et salg forbundne omkostninger ikke ville kunne dækkes af salgssummen, er sælgeren berettiget til at skaffe genstanden bort"⁶².

Hvis der er statueret fordringshavermora fra købers side, giver Købelovens § 34 dermed muligheden for, at sælgeren kan opfordre køberens til at råde over genstanden. Det ligger dermed også implicit, at sælgeren skal give køberens en rimelig tid til dette. Hvis og såfremt køberens ikke reagerer på dette, stiller Købelovens § 34 dermed den mulighed, at sælgeren kan sælge genstanden igen til en 3. mand for den oprindelige købers regning. Det er endvidere sådan, at sælgeren ikke nødvendigvis behøves at have yderligere ulempe eller omkostninger ved at drage omsorg for salgsgenstanden for at kunne videresælge den⁶³. Køberens har dog muligheden for at afværge dette ved at råde over genstanden, hvorfor bortsalg ikke må ske, hvis sælger ikke har givet køber rimeligt varsel til at råde over salgsgenstanden. Sælger må

---

⁶²Købelovens § 34

⁶³Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 683

dog godt både opfordrer køberen til at råde og samtidig advare køberen om, at genstanden kan blive solgt, hvis ikke dette sker i samme meddelelse⁶⁴.

Der kan ikke siges noget konkret om, hvor lang tid dette varsel til at råde dækker over. Fastlæggelse af sådanne tidsrum beror derfor på en afvejning af den ulempe og omkostninger, sælger må afholde ved at opbevare genstanden. Endvidere ses det af bestemmelsen, at sælgeren ikke behøves at lede efter køberen, eksempelvis hvis sælgeren ikke kan finde adressen. Dog kan det nævnes, at dette muligvis kan været omfattet af god forretningskik, hvilket dog ikke vil blive behandlet i denne afhandling.

I forhold til videresalg af genstanden nævner bestemmelsen en række måder, hvorpå dette kan ske uden køberens indsigelse eller krav mod dette. Dette sker i ordlyden "*auktion eller anden forsvarlig måde*". Ordlyden ligger dermed op til, at sælger kan bortsælge genstanden, hvis dette er sket forsvarligt. Gennem teorien er det herved anført, at sælger skal dokumentere forsvarligheden på en sådan måde, at sælgeren ikke nødvendigvis behøves at sælge den til mere end genstanden ville have givet på auktion, men at sælgeren på rimelig måde har varetaget køberens interesser ved at sælge på anden måde⁶⁵. Hvis beløbet fra bortsalget overstiger den oprindelige købesum, har køber krav på det overskydende beløb. Tore Almén kommer i sin bog fra 1960 om køb og salg af fast ejendom med det teoretiske udgangspunkt, at hvis der foreligger fordringshaveremora og at sælgeren har opfyldt sin forpligtelse i forhold til at give meddelelse om opfordring til at råde og efterfølgende salg, så kan sælgeren hæve handlen i stedet for at sælge, hvis og såfremt det er til hans egen fordel⁶⁶.

Dette sker dog kun i den helt specielle situation, at sælger kan se, at videresalg vil indbringe mere end dækning af den oprindelige købesum. Hvis bortsalget er sket efter Købelovens § 34 skal sælger give køber det mulige provenu. § 34 nævner dog ikke noget om det tidsmæssige

---

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Nørager-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 684

⁶⁶ Almén, Tore: om köb och byte av lös egendom, 4. Udgave, Stockholm, 1960, side 463

aspekt i dette. Henry Ussing er citeret for at påpege, at det tidsmæssige dog skal ses sådan, at sælgeren til enhver tid bærer risikoen for provenuet, indtil det er kommet køberen i hænde⁶⁷.

For at kunne binde teori og lovpraksis sammen, vil der i det næste blive gennemgået domspraksis. For bedre at kunne forstå muligheden for sælger til at bortsælge på forsvarlig måde, vil UfR 1922.316H blive gennemgået.

UfR 1922.316H

Sagen stod mellem Grosserer Alfred Jensen (sagsøger), repræsenteret ved højesteretssagfører Liebe og Direktør O. L. Kramer (sagsøgte), repræsenteret ved højesteretssagfører Henriques. Sagen handlede om, at Grosserer Alfred Jensen d. 16. Januar 1920 solgte 10.000 kg tørsødmælk til en pris af kr. 4, 25 pr. kg. til Direktør O.L Kramer. Direktøren accepterede købet i en skrivelse d. 17 januar 1920 og tilføjede: *"Afsendelsestermin vil blive Dem givet skriftligt"*. Grosserer Alfred Jensen skrev d. 3 februar 1920 til Direktør O. L. Kramer, at han skulle aftage det 10.000 kg store parti tømælk. Igen blev der svaret prompte d. 5. februar 1920, at Direktøren forventede snarest muligt at meddele afsendelsestermin.

Dernæst lå processen stille i lige under 3 måneder, hvorefter sagsøgeren reagerede i skrivelse d. 25. April: *"Saafremt De ikke har stillet Beløbet til Raadighed og givet Afsendelsordre inden 1. Maj, betragter jeg mig løst fra Deres Kontrakt"*. Sagsøgte svarede igen dagen efter, at han forhandlede om et stort parti mælk til Tyskland og igen d. 5. Maj telegraferede til sagsøgeren, at han arbejde på salget af mælk og at han ville svare så snart, han vidste noget. Sagsøgeren hørte igen intet og d. 31. maj opfordrede sagsøgeren til at meddele, hvor og hvornår han ønskede partiet leveret og samtidig at stille sikkerhed for kr. 42.500 inden 10 dage. Derudover indeholdt skrivelsen også besked om, at sagsøgeren ville afhænde det store parti tømælk for sagsøgtes regning og risiko, hvis dette ikke skete. Partiet blev solgt d. 19. januar 1921 ved autoriseret mægler, men opnåede kun en pris på kr. 2 pr. kg, hvilket medførte et samlet tab på kr. 22.674,20.

---

⁶⁷ Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1.oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 685

Sagsøgeren påstod, at sagsøgte var pligtig til at erstatte ham tabet med renter, hvorimod sagsøgte påstod sig frifundet. Sagsøgte anførte, at han så kontrakten for annulleret, da kontrakten efter indholdet af sagsøgerens skrivelse d. 25. april fremgik, at hvis sagsøgte ikke reagerede inden 1. Maj, så anså sagsøgeren sig løst fra kontrakten.

Hvis sælgeren ikke kan sælge genstanden på auktion eller på anden forsvarlig måde er retsstillingen den, at sælgeren kan skille sig af med salgsgenstanden. Højesteret kom frem til, at da sagsøgte bad om mere tid henholdsvis i skrivelsen d. 26. april 1920 og 5. Maj 1920, måtte dette ses som en anmodning til sagsøgeren. En anmodning der blev imødekommet ved svar d. 31. maj 1920, hvor endnu en frist på 10 dage blev givet. Derfor var sagsøgeren i sin fulde ret til at bortsælge ved autoriseret mægler.

Sagsøgte hævdede endvidere, at sagsøgeren ikke havde iagttaget sin tabsbegrænsningspligt ved selv at købe partiet ved et dæknings salg. Dette var Højesteret imidlertid uenig i, hvorfor sagsøgte var pligtig til at erstatte sagsøgeren tabet.

I dommen ovenfor anførte sagsøgte, at han mente købet var hævet, hvorfor sagsøgeren ikke kunne gøre krav på differencen mellem dæknings salget og den oprindelige købesum. Det ses endvidere i retspraksis, at hvis sælgeren vælger at hæve købet, så kan han ikke senere dække tabet ved at bruge Købelovens § 34. Dette skildres i dommen UfR 1918.517 H.

UfR 1918.517 H

Sagen stod mellem Grosserer Steen Giebelhausen (sagsøger), repræsenteret ved højesteretssagfører Steglich-Petersen og Aktieselskabet Tare af Bergen(sagsøgte), repræsenteret ved Højesteretssagfører Ree.

D. 6. maj 1916 telegraferede og købte Grosserer Steen Giebelhausen 7.500 kg jord af Aktieselskabet Tare af Bergen. Baggrunden for købet var, at Grosseren allerede i marts og april havde forsøgt at sælge et lignende parti jord for en pris af 31 kr. og 50 øre – 5 % pr. kg. Han mente dog alligevel at kunne sælge det nye store parti jord, hvorfor han skrev d. 6 maj: *"Imidlertid mener jeg at kunne sælge Partiet, hvorfor jeg har bestemt mig til at tage samme for*

egen Regning og bekræfter mit Dagstelegram til Dem herom. Jeg skal paa Mandag tillade mig at fremsende Kontrakt og Forslag til Regulering, idet jeg i Stedet for at stille Rembours vil foreslaa, at jeg straks indbetaler en rimelig Margin, der eventuelt forfalder til Deres Gunst, hvis jeg ikke inden fastsat Tid udtager Partiet"⁶⁸. Herefter skrev han endvidere d. 9 maj, at han havde stillet rembours og vedlagde forslag til kontrakt. I kontrakten var der dog således en klausul, som sagde, at køberen skulle afhente jorden, når "*passende skibslejlighed erholdes*" dog ikke senere end 2 måneder fra d. 9. maj 1916.

D. 12. maj 1918 svarede aktieselskabet på brevet d. 6. maj, hvor de erklærede sig enige, men nævnte dog uden kendskab til beskeden d. 9. maj, at partiet kun kunne lagres ved havn for købers regning og at udførselstilladelse kun eksisterende denne måned ud. Senere samme dag skrev aktieselskabet i svar på brevet fra Grosseren d. 9, hvori de skrev, at kontrakten afveg noget fra deres betingelser og derfor måtte forelægge den til Deres direktion. På denne måde misforstår både køber og sælger hinanden igennem flere beskeder op til d. 25. maj, hvori aktieselskabet skriver: "*Fordrer iltelegrafisk Rembours Forretningsbank her, senest inden Banktid imorgen. I modsat Fald er vi løst og gør Dem ansvarlig for eventuelle Tab*"⁶⁹.

Grosseren svarede, at han derfor så købet for annulleret, idet hans påstand var, at der ikke forelå nogen underskrevet kontrakt, men kun indledende forhandlinger også sammenholdt med, at der kun eksisterede en udkørselstilladelse måneden ud. Selskabet skrev derfor tilbage, at købet var indgået og at Grosseren havde misligholdt, hvorfor de 7.500 kg jord ville blive solgt på auktion og de gjorde samtidig gældende, at Grosseren skulle betale, hvis det store parti jord ville blive solgt med negativ difference. Aktieselskabet solgte derfor jorden med en salgspris på 17 kr. pr. kg. Den oprindelige pris var 31 kr. og 50 øre – 5 pct, hvorfor prisen var 29,98 kr., hvorfor den samlede difference beløb sig til 97.370 kr.

Den principale påstand fra Grosseren var, at der slet ikke var en handel. Dette var retten dog ikke enig i, da de mente, at denne var tilstrækkelig indgået d. 6. maj 1916. Subsidiært anførte Grosseren, at erstatningen ikke kunne opregnes efter reglen i Købelovens § 34, men at dette skulle gøres efter Købelovens § 30. Dette var grundet i ordlyden af den besked, der var

---

⁶⁸ UfR 1918.517H

⁶⁹ UfR 1918.517H

kommet d. 25. maj fra aktieselskabet. De havde ved den besked hævet købet og derfor var der tale om et dækningssalg efter Købelovens § 30, hvorfor de ikke senere kunne ændre denne disposition til et bortsalg i henhold til Købelovens § 34, uanset om der forelå den kendsgerning, at Grosseren havde været i fordringshavermora eller ej. Højesteret kommer derfor frem til, at Grosseren skulle idømmes en erstatning på 30.000 kr. i henhold til Købelovens § 30 til Aktieselskabet Tare af Bergen.

I disse to domme er der begge sket et bortsalg af salgsgenstandene dog på forskelligt grundlag. Det følger dog af ordlyden i Købelovens § 34, at sælger, hvis ikke det er muligt at sælge genstanden, har den mulighed at skaffe genstanden af vejen. Dette er dog ikke en hjemmel til, at sælgeren kan træffe beslutninger på køberens vegne om bortskaffelse eller opbevaring. Et tænkt eksempel kunne være, at et skib anløber havn med salgsgenstanden og at sælgeren på grund af fordringshavermora fra købers side ikke kan komme af med varen, hvorfor han laver en aftale med havnen om opbevaring på købers regning⁷⁰.

Bortskaffelsen i sig selv kunne komme på tale, hvis der f.eks ikke er nogen bydende på auktionen. Efter bortsalget beholder sælgeren dog rettigheden til købesummen og de eventuelle omkostninger ved salget jf. Købelovens § 36. Sælger kan godt afsende genstanden til køber, selvom at køber har gjort gældende, at han ikke ønsker at modtage den. Sælgeren skal først sørge for genstanden, hvis køberen efter afsendelsen stadig ikke vil modtage denne. Denne type situation var netop tilfældet i UfR 1920.334 H.

UfR 1920.334H

Sagen stod mellem Firmaet Forsberg & Mark (sagsøger), repræsenteret ved højesteretssagfører Henriques og Firmaet Astrup og Andresen (sagsøgte), repræsenteret ved Højesteretssagfører Harboe.

Sagens fakta består i, at Alfred Tveede (agent for Forsberg & Mark) d. 1. marts 1918 skrev til Astrup og Andresen og tilbød i alt 40 tons stålstænger. D. 4. samme måned reagerede sagsøgte

---

⁷⁰ Lassen, Julius og Henry Ussing: Håndbog i Obligationsretten, Speciel del, Købehavn, side 208.

og bestilte disse 40 tons, dog med flere detaljer end i tilbuddet fra Alfred Tveede. Firmaet Astrup og Andresen tilbagekaldte dog hele ordren d. 7 marts og lavede en ny ordre, der dog var markant mindre end den forudgående (nu 2 tons). Sagen drejede sig så, om hvorvidt aftalen var annulleret eller ej, hvor sælger selvfølgelig prøvede at fastholde den oprindelige ordre. D. 24. april 1918 afsendte sælger de 40 tons stål til København, selvom Astrup og Andresen havde gjort gældende, at de ikke ønskede at modtage mere end 2 tons. De 40 tons stål var derfor placeret på havnen i København i næsten et år, før det blev solgt på auktion i henhold til Købelovens § 34, hvorfor Højesteret gav sagsøger medhold.

Sammenfattet kan det siges, at reglen i Købelovens § 34 giver sælgeren en række muligheder i forbindelse med fordringshavermora fra købers side. Som gennemgået i domspraksis giver Købelovens § 34 dermed mulighed for bortsalg eller bortskaffelse. Reglen finder endvidere anvendelse på alle typer køb: forbrugerkøb, civilkøb og erhvervskøb og kan fraviges ved aftale jf. Købelovens § 1, stk. 2. Dette gælder også i forbrugerkøb. Købelovens § 34 skal dermed ses som en indsnævring af reglen i Købelovens § 33, hvorfor sælger har mulighed for at bringe omsorgspligten til ophør.

KBL § 35

Sælgers forpligtelse i tilfælde af risiko for fordærvelse af at sælge genstanden.

Denne bestemmelse gør, at sælgeren påtager sig en forpligtelse i tilfælde af fordringshavermora, som sikrer køberen på bedst mulig måde. Ordlyden er:

*"Er genstanden udsat for hurtig fordærvelse, eller vil dens bevaring medføre uforholdsmæssig store omkostninger, er sælgeren med den begrænsning, som følger af slutningsbestemmelsen i foregående paragraf, pligtig til at sælge den. Kan salg på nogen af de i samme paragraf omhandlende måder ikke uden skade oppebies, skal genstanden sælges, som bedst ske kan"*⁷¹.

Der er to situationer, hvorpå sælgeren kan være pligtig til at sælge. Den første omhandler det tilfælde, hvor genstanden fordærves hurtigt og der af den grund er pligt til at handle. Den næste er den situation, hvor selve bevaringen af genstanden vil betyde uforholdsmæssigt store udgifter.

Grundet ordvalget "fordærvelse" vil denne afhandling først se nærmere på dette ords betydning. Fordærvelse leder tankerne hen på fordærvelige madvarer mm. Samme betydning får man, hvis man anvender ordbogen Den Store Danske, hvor det konkretiseres som en form for nedbrydning⁷². Det er dog nemmere at afgrænse ordet negativt for at se, hvad der ikke omfattes af ordlyden. Eksempelvis ses det af NRt.1922.21, Hvor en køber havde erhvervet nogle aktier i skibe. Han nægtede dog at modtage disse, hvorefter sælger anførte, at han ville sælge disse, hvis køber ikke ville tage imod dem. Køber modtog dem aldrig, men sælger solgte dem heller ikke. Aktierne faldt derefter i kurs. Derfor prøvede køber at rette et erstatningskrav mod sælger, hvilket han dog ikke fik medhold i. Deraf kan det udledes, at isoleret set er prisfald ikke er omfattet af ordet "fordærvelse". Henry Ussing er dog ikke overbevist om samme retstilstand, hvorved han skriver, at dette ikke er entydigt afklaret

---

⁷¹ Købelovens § 35

⁷² http://ordnet.dk/ddo/ordbog?entry_id=11030205&query=fordærvelig

endnu⁷³ Bernhard Gomard udtaler omkring en specifik situation, at hurtig teknisk fordærvelse er omfattet af ordet "fordærvelse" i ordlyden⁷⁴

Det centrale i netop denne dom er, at der sker en væsentlig værdiforringelse, som følge i et prisfald. Det er dermed ikke omfattet af Købelovens § 35. Værdiforringelse er ikke omfattet, da det kan være en fordel for køber, at sælger venter med sælge varen, da prisen muligvis kan stige igen. Modsat ville en fordærvelig vare aldrig nogensinde blive bedre, end den var, og ej heller stige i pris igen. Dette skal også sammenholdes med, at der stadig er omkostninger ved varen.

Retsfølgen af en eventuel tilsidesættelse af pligten for sælger til at videresælge følger ikke af bestemmelsen. Dette ses heller ikke fuldstændigt afklaret i dansk retspraksis. Tore Almén, en svensk jurist og embedsmand, behandlede dog dette emne. Ifølge ham er der to muligheder: Hvis salgspligten er begrundet i hurtig fordærvelse eller hvis den er begrundet i uforholdsmæssigt store omkostninger ved bevaring af denne⁷⁵. Ved hurtig fordærvelse får køberen misligholdelsesbeføjelser og kan derfor hæve købet eller kræve erstatning. I det andet tilfælde, hvor bortsalg skulle være sket, er konklusionen den, at sælger alene må bære omkostningerne efter dette tidspunkt⁷⁶. Dette skildres i UfR. 1935.533H, hvilket er et eksempel indenfor købeloven og i UfR. 1949.1038 ØL.

UfR. 1935.533 H

Sagen stod mellem Gartner J. Th. Laursen (sagsøger), repræsenteret ved ham selv, og Frugthandler N. Jacobsen (sagsøgte), repræsenteret ved Højesteretssagfører Ballhausen.

D. 23. oktober 1933 købte Frugthandler N. Jacobsen et større parti frugt af ca. 5000 kg. af Gartner J. Th. Laursen. Dette skulle leveres inden, der var gået tre uger fra købstidspunktet. Da der var gået to dage fra købstidspunktet aftog køber 857 kg., som han betalte for.

---

⁷³ Ussing, Henry og Anders Vinding Kruse: *Køb*, 4. Udgave, Jurist og Økonomiforbundet, København, 1967, side 116.

⁷⁴ Gomard, Bernhard og Torsten Iversen: *Obligationsret 2. Del*, 4. Udgave, Jurist og Økonomiforbundet, København, 2011, side 332.

⁷⁵ Almén, Tore: *Om köp och byte av lös egendom*, 4 udgave, Stockholm, 1960, side 474

⁷⁶ *Ibid.*

Frugthandleren undersøgte æblerne og så derefter, at de var befængt med sygdom, hvorfor han var nødsaget til at sælge dem med tab. Dette gjorde Frugthandleren dog uden at reklamere til Gartneren. Efter nogle dage skrev Frugthandleren til Gartneren, at æblerne var syge og forlangte derfor, at resten skulle tages op fra gartnerens kælder og efterses i dagslys. Dette afslog Gartneren og fastholdt deres aftale. Frugthandleren kontaktede da igen og sagde, at han ikke ville aftage flere æbler, og at han ville give nærmere besked senere. D. 10. november skrev sagfører Lysholm Hansen på vegne af frugthandleren, at grundet sygdom ville han annullere aftalen, men ønskede dog en forhandling, hvis dette ikke var muligt. Gartneren forlangte dog modsat erstatning på kr. 300 for at hæve aftalen. Ved syn og skøn fandt retten, at 48 % af partiet var befængt med prikkesyge og ikke egnet som handelsvarer, men dog kunne bruges til marmelade. Æblerne fandtes derfor ikke mangelfulde i sin helhed, da prikkesyge ikke var så alvorligt. Højesteret kom frem til, at frugthandleren måtte betale erstatning til gartneren. Erstatningen blev dog nedsat, da Gartneren godt var klar over sygdommen ved æblerne efter, at frugthandleren havde gjort ham opmærksom herpå og ikke havde realiseret æblerne hurtigt nok. Ved den manglende realisation var der derved opstået et prisfald, som kun kunne tilskrives denne manglende handling for Gartnerens side.

UFR 1949.1038ØL

Sagen stod mellem Direktør Alfred Mønster (sagsøger), repræsenteret ved landsretssagfører Reymond Jørgensen og Læge B. E. Leudesdorff (sagsøgte), repræsenteret ved landsretssagfører Røssel.

I denne situation var omstændighederne sådan, at Lægen havde lyst til at lære at ride. Han køber derfor i 1948 ridehesten, "Madame", der var opstaldet på Ordrupdal gård, der var ejet af Direktøren. Den tidligere ejer af hesten havde informeret Lægen om, at der skulle betales pension såfremt, at hesten fortsat skulle opstaldes hos Direktøren. Efter noget tid mistede lægen dog interessen for ridningen og ville derfor sælge hesten igen og lavede da også aftale med en køber. Direktøren ville dog ikke udlevere hesten, da pensionsregningen af betydelig størrelse ikke var betalt. Lægen blev underrettet herom, men foretog sig intet. Lægen betalte endvidere stadig ikke underhold og pension for hesten, hvilket kom til ham på regning hver måned. Til sidst skrev Direktøren i september et brev til Lægen, at hvis ikke han betalte, så

ville hesten blive realiseret for Lægens regning ellers forsøgt lejet ud. Direktøren lejede da hesten ud i november 1948 og solgte den d. 24. maj. 1949.

Sagsøgerens påstand var den, at han påstod Direktøren idømt til at betale kr. 2636 med renter af 5 %, hvilket udgjorde den manglende betaling for pensionen i månederne fra marts 1948, hvor hesten var købt og til april 1949, hvor den blev solgt.

Sagsøgte mente derimod, at han kun skulle betale kr. 978, 20, hvilket udgjorde prisen fra marts 1948 til september 1948, hvor direktøren havde henvendt sig og sagt, at han ville sælge "Madame".

Retten fandt, at da sagsøgeren gentagne gange opfordrede sagsøgte i løbet af 1948 var der opstået en situation, der er analog med Købelovens § 35. Sagsøgeren var derfor pligtig til at sælge hesten uden unødigt ophold, da han måtte være klar over, at det ville skabe uforholdsmæssigt store omkostninger at beholde den. Sagsøgte blev derfor pligtig til at betale kr. 3871,10, hvilket var opstaldning fra marts til januar (måneden, hvor sagen blev berammet) og fratrukket hestens indtægt ved udlejning.

Disse to sager er eksempler, der skildrer Tore Alméns udlægning af Købelovens § 35. Det kan dermed udledes af bestemmelsen, at den i nogle tilfælde pålægger sælgeren af sælge salgsgenstanden.

KBL § 36

Sælgers ret til at kræve udgifter betalt

Hvis sælgeren har henholdt sig til Købelovens §§ 33-35 og har gjort brug af de muligheder som følger deraf, så kan han få godtgjort de udgifter, som det måtte medføre i henhold til Købelovens § 36. Ordlyden er:

*"Har forsinkelse fra købers side påført sælgeren udgifter til genstandens bevaring eller anden forøget omkostning, kan sælgeren fordre erstatning og til sikkerhed for denne holde genstanden tilbage"*⁷⁷.

Købelovens § 36 handler dermed om sælgerens mulighed for godtgørelse af de udgifter, der følger af at bruge de foranstaltninger, som følger af købeloven. Sælgerens krav er uafhængigt af, om der foreligger ansvarsgrundlag eller evt. force majeure, der hindrer sælger i at modtage salgsgenstanden⁷⁸. Det er derved tale om godtgørelse på et objektive grundlag. For at få en forståelse af Købelovens § 36 og skildre bestemmelsen bedst muligt, vil UfR. 1969.243 ØL blive analyseret.

UfR. 1969.243ØL

Sagen stod mellem Stålværksarbejder Jørgen Steenberg (sagsøger), repræsenteret ved landsretssagfører Viggo Olsen og dyrehandler Børge Karl Nielsen (sagsøgte), repræsenteret ved landsretssagfører Juul-Jensen.

Stålværksarbejder Jørgen Steenberg købte d. 21. januar 1966 to kapucineraber af dyrehandler Børge Karl Nielsen for i alt kr. 800. Det blev aftalt ved købet, at aberne skulle afhentes senere. Sagsøgeren var af den overbevisning, at han meddelte dyrehandleren ved købet, at han ikke havde plads til aberne ved køkets indgåelse, men først skulle have lavet plads til dem.

---

⁷⁷ Købelovens § 36

⁷⁸ Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1.oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 693

Endvidere forklarede han, at han havde sagt til sagsøgte, at han først ville afhente dem "hen på sommeren" eller "sidst på sommeren". Grunden til at handlen så blev indgået i januar var, at der var kommet et importforbud for den slags dyr d. 1. januar 1966. Da sagsøgeren så ikke kunne huske, hvad der præcist var aftalt, ringede han op i september for at få udleveret de to aber. Dette blev endvidere støttet ved vidneforklaring af sagsøgerens bror, Lokomotivfører Peter Steenberg. Sagsøgte var af den overbevisning, at sagsøgeren ved handlens indgåelse godt nok havde sagt, at han ville bygge et lille hus til aberne, men at kunderne normalt stadig hentede deres dyr i løbet af 7-14 dage. Dyrehandleren opbevarede aberne i kælderens på sin ejendom, hvor han fodrede dem hver gang med mælk, bananer og æbler. Sagsøgte forklarede endvidere i retten, at han gerne ville have taget kontakt til sagsøgeren, men han kendte hverken sagsøgerens telefonnummer eller adresse. D. 8. juni 1966 solgte dyrehandleren de to aber til en grosserer fra Sverige, som ville købe dem, hvor han fik sammenlagt kr. 600. Dyrenes Brancheforening udtalte i forbindelse med sagen d. 20. januar 1968:

"at opbevaring af levende dyr sker på købers regning og risiko...Hvor længe dyr kan opbevares, når intet er aftalt, må besvares med 14 dage, og denne tidsfrist er da også gældende for dyr modtaget i pension... Det er en selvfølge, at man afregner med kunden: differencen mellem salgsprisen og opbevaringsprisen plus evt. forudbetalt beløb".

Sagsøgeren mente derfor, at sagsøgte havde misligholdt aftalen ved sælge aberne, da levering var aftalt til "hen på sommeren" og det faktum, at han havde afhændet aberne. Sagsøgte rettede et modkrav på pasning af aberne på baggrund af brancheforenings udtalelse svarende til 6 kr. pr. dag fra 21. februar 1966 (108 dage) i alt 648 kr.

Retten fandt det ikke bevist, at der var aftalt levering "hen på sommeren" og det derfor må have formodningen imod sig. Dernæst at sagsøgte skulle opbevare aberne i et rimeligt tidsrum vederlagsfrit. Det rimelige tidsrum blev af retten skønnet til en måned, hvilket også var i overensstemmelse med dyrenes brancheforenings udtalelse ved store køb. Sagsøgte var herefter berettiget til at sælge aberne til jf. Købelovens § 34 for sagsøgerens regning. Sagsøgeren havde derfor kr. 600 til gode ved salget, men sagsøgte kunne modregne sit krav på 648 for pasning af aberne jf. Købelovens § 36.

Det ses dermed af dommen, at det især er opbevaring, som er beskyttet i Købelovens § 36. Ifølge udtalelser fra 50'erne og 60'erne blev det endvidere slået fast, at i forbindelse med reparationer på biler, så sker opbevaring inden for rimelig tid vederlagsfrit og at der først herefter kan opkræves en betaling⁷⁹. Dækning ved Købelovens § 36 er ikke betinget af, at det skal komme køberen til gode. Salgsgegenstanden må derfor gerne ende med ikke at blive udleveret eller gå til grunde, hvorved sælger stadig kan få dækket omkostningerne ved at have opbevaret denne⁸⁰. Det er dog ikke kun udgifter til opbevaring, som sælgeren kan få dækket. Hvis der er udgifter i forbindelse med en eventuel bortskaffelse af aktivet, vil dette også være dækket, da sælgeren derved undgår et usikkert krav for opbevaring.

I bestemmelsens ordlyd er der intet nævnt i forhold til, om det er direkte eller indirekte krav, sælgeren kan få dækket. Tore Almén og Grundtvig-Ross er dog af den opfattelse, at Købelovens § 36 er begrænset til kun at dække direkte udgifter.⁸¹ Hvis sælger skal kunne kræve indirekte udgifter dækket kan dette således ikke gøres via Købelovens § 36, hvorved det dermed antages, at der skal foreligge et ansvarsgrundlag jf. Købelovens § 30, hvis dette skal dækkes. Indirekte tab bliver derfor dækket af den positive opfyldelsesinteresse, som foruden ansvarsgrundlag, også kræver årsagsforbindelse, adækvans mm. Hvis genstanden yder skade på sælger, ejendom eller tredjemand, imens den er i sælgerens varetægt som følge af fordringshavermora fra købers side, falder dette derved udenfor Købelovens § 36.

Da lovgiver ønskede at imødekomme dette og rense Købelovens § 36 for alt forvirring, blev der i et udkast til loven i 1975 foreslået, at ordet "erstatning" blev erstattet med "godtgørelse"⁸². Dette blev dog ikke inkorporeret, selvom det sandsynligt ville have fjernet enhver tvivl. Et andet omdiskuteret udtryk i Købelovens § 36, er udtrykket "forøget omkostning". I Norge, der har en lignende købelov, blev dette diskuteret et udkast til loven i 1904. Her skelnes det, at der implicit i udtrykket ligger, at den besparelse eller udbytte, som

---

⁷⁹ UfR 1952.968 Gros.soc. og UfR 1961.712 Gros.soc.

⁸⁰ Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1.oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 694

⁸¹ Almén, Tore: om köb och byte av lös egendom, 4. Udgave, Stockholm, 1960, side 476

⁸² Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1.oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 695

sælgeren har haft ved at drage omsorg for salgsgenstanden skal fradrages i sælgerens erstatningskrav⁸³. Derudover ses det af dommen, der er anført tidligere, at omkostninger, der ligger før fordringshaver mora indtræffer, dermed før 21. februar 1966 i dommen ikke er en del af de omkostninger, der kan medtages i Købelovens § 36, men en del af kontrakten mellem parterne.

Det følger endvidere af Købelovens § 36, at sælger kan udøve tilbageholdelsesret, hvis kravet om godtgørelsen er usikkert. Sælger kan dog ikke anvende tilbageholdelsesretten til at sikre andre krav, der ligger udover Købelovens § 36, hvilket eksempelvis omkostninger ved forsinkelse af betalingen⁸⁴.

Alt i alt er Købelovens § 36 et værktøj til brug ved foretagelse af de foranstaltninger, som træder i kraft igennem Købelovens § 33-35.

---

⁸³ Udkast til lov om kjøp med tilhørende bemærkninger, J. H. Schultz, København, 1904, side 60.

⁸⁴ Nørager-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 696

KBL § 37

Risiko overgang ved den hændelige undergang for salgsgenstanden.

Købelovens § 37 handler om, at sælger som udgangspunkt bærer risikoen for salgsgenstanden, men risikoen overdrages til køber i det tilfælde, hvor det er købers forhold, der har bevirket, at salgsgenstanden ikke er kommet køber i hænde rettidigt.

” Bærer sælgeren faren for salgsgenstanden, men køberens forhold har bevirket, at den ikke bliver leveret i rette tid, overføres faren på køberen, ved køb af genstande, bestemte efter art, dog ikke forinden bestemte genstande er udskilt for ham”⁸⁵.

Efter Købelovens § 37 forudsætter risikoens overgang, at salgsgenstanden ikke er leveret til køber. Det fremgår af Købelovens § 17, stk. 1. Hvis levering ikke har fundet sted, så er det køber, der bærer risikoen for salgsgenstanden. Det gælder selvom, at køber ikke kan tage salgsgenstanden med sig eller slet ikke modtager salgsgenstanden⁸⁶.

Det er en betingelse for anvendelse af Købelovens § 37, at den kun finder anvendelse på den fordringshavermora, der skyldes, at levering ikke har fundet sted. Bestemmelsen tilsigter, at risikoen alligevel går over på køber efter Købelovens § 37. Derfor har bestemmelsen ikke den store betydning i forhold til, hvis sælger skal afsende salgsgenstanden, fordi fordringshavermora ikke forhindre levering og risikoens overgang i forhold til Købelovens § 17, stk. 1.

Risikoen påhviler køber fra det tidspunkt, hvor fordringshavermora indtræder, og køber bærer risikoen så længe, at der foreligger fordringshavermora. Sælger skal benytte sig af sin ophævelsesadgang eller forsinkelsen skal ophøre, såfremt køber ikke længere skal bærer risikoen for salgsgenstanden.

I forlængelse af sælgers ophævelsesadgang er det sælgeren selv, der må overtage risikoen for salgsgenstanden, selvom ophævelses skyldes købers misligholdelse eller det er på grund af

---

⁸⁵ Købelovens § 37

⁸⁶ Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1.oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 697

fordringshavernora. Retsstillingen ved sælgers ophævelse er, at køber mister retten til salgsgenstanden, men sælger fortaber muligheden for at fastholde købet.

Det er en forudsætning for anvendelsen af Købelovens § 37, at det alene er købers forhold, der har gjort levering umulig for sælger. Sælger har en loyal forpligtelse til at foretage en kontraktmæssig ydelse. I det tilfælde, hvor der foreligger blandet fordringshavernora og misligholdelse, skal sælger opfylde kravet om reklamation, såfremt sælger vil bevare retten til at fastholde salget⁸⁷.

I det tilfælde, hvor der kun foreligger anticiperet fordringshavernora, er det antaget i teorien, at risikoen for salgsgenstanden ikke går over på køber.

UfR 1948.1214/s skal bruges til at beskrive, hvornår risikoen går fra sælger til køber, ved sælgers manglende levering på grund af købers forhold.

UfR 1948.1214/1s

Sagen stod mellem frugtavler K. E. Skaftø (sagsøger), repræsenteret ved landsretssagfører Kragh, Nykøbing og grosserer Wald Clausen (sagsøgte), repræsenteret ved overretssagfører Knud Jespersen.

Sagen handlede om, grosserer Wald Clausen købte den 25. oktober 1947 et parti løg til en pris af 85 øre pr. kg af frugtavler K. E. Skaftø. Frugtavler K. E. Skaftø skulle levere sit parti løg den 6. november 1947 til grosserer Wald Clausen på hans forretningssted, men frugtavler K. E. Skaftø havde forgæves forsøgt at aflevere sit parti løg.

Samme aften skrev frugtavler K. E. Skaftø en meddelelse til grosserer Wald Clausen, at han imidlertid indførte en maksimalpris på løgene til en pris af 49 øre pr. kg. Grosserer Wald Clausen nægtede efterfølgende at aftage partiet til en højere pris end maksimalprisen.

Afgørelsen blev afsagt hos Sø- og Handelsretten den 11. maj 1948. Dommerne kom frem til, at grosserer Wald Clausen skulle erstatte frugtavler K. E. Skaftø differencen mellem den aftalte

---

⁸⁷ Nørager-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008, side 698

pris og den lavere pris som frugtavlere K. E. Skaftø havde opnået ved salg af partiet til 3 mand. Grosserer Wald Clausen måtte bære risikoen for maksimalprisordningens indtræden.

Frugtavlere K. E. Skaftø havde forgæves prøvet at levere løgene efter aftalen, og løgene var således leveringsklare. Risikoen overgik til køber ved sælgers manglende levering på grund af købers forhold. På dette grundlag mente dommerne ikke, at grosserer Wald Clausen kunne afstå at betale differencen.

Nedenstående dom skal illustrere, hvornår risikoens overgang skifter ved genstandens hændelige undergang.

UfR U.2012.376V

Sagen stod mellem Ejner Hessel A/S (sagsøger), repræsenteret ved advokatfuldmægtig Dorte Sørensen og Mikkel Ingemann Dyredom Nielsen (sagsøgte), repræsenteret ved advokat Claus Bonnez.

Sagen handlede om, at Mikkel Ingemann Dyredom havde afleveret sin bil til Ejner Hessel A/S, for at få repareret denne. Det drejede sig om en forsikringskade, der skulle laves og nogle ridser efter et tyveri. Derudover skulle Ejner Hessel A/S samtidig lave noget ekstraarbejde, som Mikkel Ingemann Dyredom selv skulle betale for. Det blev aftalt mellem parterne, at Mikkel Ingemann Dyredom kunne hente sin bil efter 14 dage, men dette blev udskudt flere gange, så det tog 3-4 uger for at bilen var endelig færdig. Mikkel Ingemann Dyredom fik af vide, at han kunne afhente sin bil en fredag, og da han ikke havde hørt noget fra Ejner Hessel A/S, kørte han forbi værkstedet for at se om bilen var færdig. Mikkel Ingemann Dyredom fik af vide, at hans bil var blevet stjålet 2-3 dage forinden. Sagsøgte blev sur over, at han ikke havde fået dette af vide tidligere.

En medarbejder hos Ejner Hessel A/S havde den 28. oktober 2008 prøvet at kontakte Mikkel Ingemann Dyredom, men havde i stedet lagt en besked på hans telefon om, at hans bil var færdig, og han kunne komme og hente bilen. Denne procedure var almindelig hos Ejner Hessel A/S, hvorved at værkstedet lagde en besked på kundens telefonsvarer, hvis kunden ikke tog telefonen.

Ejner Hessel A/S sendte efterfølgende en regning på ca. 30.000 kr. dateret til den 29. oktober 2008. Sagsøgte ville ikke betale regningen, da han på ingen måde vidste om Ejner Hessel A/S havde udført det pågældende arbejde. Sagsøger valgte at sætte regningen lidt ned, men sagsøgte ville stadigvæk ikke betale for en ydelse, han ikke havde fået.

Det essentielle i denne dom er, om det kan påkræves, at Mikkel Ingemann Dyredom skal betale for reoveringsarbejde på sin bil, som blev stjålet i Ejner Hessels A/S varetægt. Derudover er det også interessant at se, om risikoen for bilen gik over på Mikkel Ingemann Dyredom, da Ejner Hessel A/S ringede og gav besked om, at bilen var færdig.

Parternes anbringender var følgende i sagen. Ejner Hessel A/S repræsentant gjorde gældende, at Mikkel Ingemann Dyredom havde bestilt det udførte arbejde hos Ejner Hessel A/S. Sagsøger udførte det pågældende arbejde ifølge aftalen og færdiggjorde bilen den 28. oktober. På dette grundlag mente Ejner Hessel A/S, at De havde krav på betaling for deres udførte arbejde på kundens bil. Derudover bærer Mikkel Ingemann risikoen for, at bilen blev stjålet inden afhentning, fordi Ejner Hessel A/S ikke har udvist forsømmelighed i forhold til opbevaring af kundens nøgler.

Mikkel Ingemann Dyredom repræsentant gjorde gældende, at hendes klient ikke havde modtaget den ydelse, han skulle fra Ejner Hessel A/S. Derudover er det værkføreren, der bærer risikoen for køretøjet indtil tilbagelevering af bilen er sket til Mikkel Ingemann Dyredom.

Retten fandt ikke, at Ejner Hessel A/S har foretaget noget culpøst i forhold til opbevaring af sagsøgtes nøgler til bilen. Retten fandt det ubestridt, at Ejner Hessel A/S havde udført det pågældende arbejde på sagsøgtes bil. Derudover blev det lagt til grund, at Ejner Hessel A/S forgæves havde prøvet at kontakte sagsøgte i forhold til afhentning af sin bil.

Men retten kunne efter omstændighederne ikke lægge til grund, at bilen var afleveret til Mikkel Ingemann Dyredom, da bilen blev stjålet. På den korte tid, hvor der var givet meddelelse om afhentning af bilen til, at bilen blev stjålet. Derfor befandt Mikkel Ingemann Dyredom sig ikke i en situation, der kan sidestilles med, at bilen var afleveret til ham, og retten henviste til princippet i Købelovens § 37.

Det interessante ved denne dom i forhold til købelovens § 37 er, at retten har lagt vægt på en fysisk overdragelse af genstanden. Bilens varetægt og risiko har været ved Ejner Hessel A/S under hele forløbet. Ejner Hessel A/S havde forsøgt at kontakte Mikkel, men det var ikke nok til, at risikoens overgang var gået over.

Det er en relativ ny dom, der har brugt en analog anvendelse af principperne fra Købelovens § 37.

Diskussion – er fordringshavermora misligholdelse?

Teoretikere der mener fordringshavermora er misligholdelse

For at kunne besvare første led af problemformuleringen, vil der i dette afsnit indgå en diskussion, hvor forskellige teoretikers synspunkt på, om fordringshavermora skal rubriceres som misligholdelse eller ej. Det er essentielt at undersøge de teoretikere, der har skrevet om fordringshavermora i forhold til obligationsretten og den danske indenlandske købelov for at fastslå dette. CISG's retsregler om fordringshavermora vil ikke blive behandlet i dette diskussions afsnit, da retsreglerne om fordringshavermora er konstateret som misligholdelse i forhold til CISG's anvendelsesområde.

Metoden der er anvendt i dette afsnit vil være todelt. Først anvendes de teoretikere, der mener, at fordringshavermora skal rubriceres som enten hel eller delvis misligholdelse. Dernæst de teoretikere der mener, at fordringshavermora ikke skal rubriceres som misligholdelse. Til sidst i dette afsnit vil vores tanker, om fordringshavermora er en misligholdelse eller ej, blive diskuteret.

De første forfattere der anvendes i diskussionen er, Mads Bryde Andersen og Joseph Lookofsky med deres lærebog i obligationsret 1. De vil efterfulgt blive benævnt som forfatterne. Forfatterne har i Deres lærebog i obligationsret 1 behandlet emnet fordringshavermora udførligt.

Forfatterne har illustreret en fordringshavermora situation i Deres bog, hvor husejeren ikke er hjemme ved VVS reparatørens ankomst. Dette kendetegnes som opfyldeshindringer fra kreditors side og betegnes som fordringshavermora. Spørgsmålet er efterfølgende, hvorvidt fordringshavermora skal rubriceres som misligholdelse fra kreditors side⁸⁸.

I forhold til gældende ret om fordringshavermora henviser Forfatterne til Julius Lassen (1920) § 62. *"Julius Lassen anså det for urigtigt at opfatte reglerne om kreditors mora fra det synspunkt, at der påhviler fordringshaveren en pligt til at modtage den ham tilkommende ydelse.*

---

⁸⁸ Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 3. Udgave, 1. Oplag, Thomson Reuters, Professional A/S, København 2010. side 186.

*Derudover kritiserede de lovregulerede tilfælde, der kunne tolkes som udtryk for den modsatte opfattelse*⁸⁹.

Forfatterne fremhæver i deres bog, at Julius Lassen opfattelse stadig er den mest fremherskende herhjemme⁹⁰.

Fordringshavermora indebærer i de fleste tilfælde, at debitor sættes i en vanskelig situation. Debitor tvinges til at drage omsorg for salgsgenstanden indtil det tidspunkt, hvor ny levering kan ske. I disse tilfælde mener Forfatterne, at det vil være begrundet, at køber indtræder i en medvirkensforpligtelse. Denne forpligtelse vil betyde, at kreditor har en pligt til at modtage ydelsen⁹¹.

Efter dansk rets traditionelle opfattelse af om fordringshavermora skal rubriceres som misligholdelse, består der ikke en medvirkensforpligtelse for kreditor. Efter retspraksis har debitor krav på at få erstattet de udgifter, debitor har haft i forbindelse med at drage omsorg for salgsgenstanden. Debitor har derimod mistet sin mulighed for avance, dette tab har debitor ikke mulighed for at få dækket hos kreditor. Herved stilles debitor i en dårligere situation contra en kreditor, der skulle modtage salgsgenstanden. Såfremt fordringshavermora rubriceres som misligholdelse, så åbner det muligheden for at kræve yderligere erstatning⁹².

Såfremt debitor og kreditor er underlagt en loyalitetsforpligtelse, der pålægger begge parter en oprigtig opfyldelse af aftalen, så kan kreditor begå brud på loyalitetsforpligtelsen ved ikke at modtage salgsgenstanden. Forfatterne mener, at det er velbegrundet at rubricere fordringshavermora som en form for misligholdelse⁹³. Deres betragtning går på, at kreditor står efterfølgende i gæld til debitor i forhold til modtagelse af salgsgenstanden.

Dette synspunkt stemmer overens med, hvad der gælder i CISG Art. 60 b, hvor kreditor er forpligtiget til at modtage salgsgenstanden. CISG Art. 60 b er blevet gennemgået ovenstående, hvorfor bestemmelsen ikke vil blive gennemgået yderligere i dette afsnit.

---

⁸⁹ Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 3. Udgave, 1. Oplag, Thomson Reuters, Professional A/S, København 2010. side 186.

⁹⁰ Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 3. Udgave, 1. Oplag, Thomson Reuters, Professional A/S, København 2010. side 186

⁹¹ Ibid. side. 187

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

Forfatterne mener, at fordringshaveremora får størst betydning i forhold til debitor, da det hindrer debitorens mulighed for at præstere sin ydelse. Derudover har loyalitetsforpligtelsen og brud på medvirkningspligten også betydning i forhold til, om fordringshaveremora skal rubriceres som misligholdelse.

Forfatterne konkluderer, at fordringshaveremora skal rubriceres som misligholdelse. Det skyldes, at kreditor er underlagt ovenstående forpligtelser i et kontraktforhold, der konstituerer beføjelser til debitor, hvis kreditor misligholder aftalen⁹⁴.

Den næste forfatter der vil blive inddraget i diskussions afsnittet er Erik Werlauff med bogen "Kontrakter". Erik Werlauff, vil efterfølgende blive omtalt som Werlauff. Werlauff har i sin bog delt fordringshaveremora op i to tilfælde. Werlauff sonderer mellem de tilfælde, hvor fordringshaveremora har en væsentlig betydning for debitor og en ikke væsentlig betydning. Såfremt der foreligger fordringshaveremora, og dette ikke har en væsentlig betydning for debitor, så giver det ikke misligholdelsesbeføjelser. Hvorimod debitor har ret til hæve og kræve erstatning, hvis fordringshaveremora vil have store konsekvenser⁹⁵.

Werlauff tilkendegiver i sin bog, at diskussionen om fordringshaveremora skal rubriceres som misligholdelse eller ej, er en klassisk diskussion. Werlauff udtrykker selv, at det rigtige vil være at karakterisere fordringshaveremora som misligholdelse. Konsekvenserne for kreditorens fordringshaveremora vil være, at debitor har mulighed for at kræve positiv opfyldelsesinteresse⁹⁶.

Teoretikere der mener fordringshaveremora ikke er misligholdelse

I forhold til gældende ret har Mads Bryde Andersen og Joseph Lookofsky i ovenstående afsnit tilkendegivet, at det er Julius Lassen (1920) opfattelse, der er den fremherskende herhjemme. Lassen mente ikke, at fordringshaveremora skal rubriceres som misligholdelse. Derudover kritiserede Lassen de lovregulerede tilfælde, der kunne udtrykkes som en anden opfattelse, jf. ovenstående afsnit.

---

⁹⁴ Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 3. Udgave, 1. Oplag, Thomson Reuters, Professional A/S, København 2010. side 275

⁹⁵ Werlauff, Erik: Kontrakter, 3. reviderede udgave af Bjørn Saltorps >>Kontrakter<<, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2013. side 210

⁹⁶ Ibid.

Bernhard Gomard deler samme holdning som Julius Lassen. Gomards opfattelse af fordringshavermora er, at såfremt debitor ikke kan opfylde sin aftale på grund af kreditors omstændigheder, så foreligger der fordringshavermora. Der kan kun foreligge fordringshavermora i det tilfælde, hvor debitor fremkommer med et forslag om at opfylde aftalen, medmindre det udtrykkeligt er tilkendegivet mellem parterne, at kreditor har ansvaret for at opfylde aftalen⁹⁷.

Gomard sonderer mellem de rene tilfælde af fordringshavermora og de tilfælde, hvor der foreligger fordringshavermora og misligholdelse på samme tid. I de tilfælde, hvor der både foreligger fordringshavermora og misligholdelse har debitor mulighed for at anvende misligholdelsesbeføjelserne.

*"Fordringshavermora betragtes i dansk ret i almindelighed som kreditors undladelse af at udøve den ret, kontrakten giver ham"*⁹⁸.

Det kan udledes ud fra ovenstående, at Gomard ikke mener, at fordringshavermora skal rubriceres som misligholdelse. Fordringshavermora er en udsættelse af debitors forpligtelser, der ikke giver misligholdelsesbeføjelser overfor kreditor.

Paul Krüger Andersen m.fl. (fremadrettet Andersen) støtter i bogen *"Dansk privatret"* Julius Lassens holdning om, at fordringshavermora ikke er en misligholdelse.

Andersen skelner mellem sælgers fordringshavermora og købers fordringshavermora. Såfremt det er sælgers fordringshavermora, så kan køber frigøre sig ved at deponere købesummen efter deponeringslovens regler. Sælgers fordringshavermora er blevet beskrevet tidligere i specialet, og vil ikke blive uddybet yderligere.

I forhold til købers fordringshavermora så regulerer Købelovens §§ 33-37 bestemmelser dette. Andersen konkluderer, at en gennemgang af Købelovens §§ 33-37 bestemmelser leder til, at fordringshavermora ikke skal betragtes som misligholdelse⁹⁹.

Andersen kommer ikke nærmere ind på dette, men lader blot denne konstatering stå alene.

---

⁹⁷ Gomard, Bernhard: Obligationsret, 2. del, 3. udgave, Jurist og Økonomforbundets Forlag 2003. side 245

⁹⁸ Gomard, Bernhard: Obligationsret, 2. del, 3. udgave, Jurist og Økonomforbundets Forlag 2003. side 245

⁹⁹ Krüger Andersen dansk privatret 2008 kap. Side 221

Del konklusion

Denne diskussion af teoretikerne har vist, at der ikke er enighed på området. Der er teoretikere, der mener, at fordringshavermora er en misligholdelse. Modsat er der dem, der mener, at fordringshavermora ikke er en misligholdelse. Teoretikerne lægger vægt på forskellige forhold, når de vurderer om fordringshavermora er misligholdelse. Teoretikerne er dog enige i, at kreditor og debitor er underlagt en loyalitetsforpligtelse. Denne loyalitetsforpligtelse vil i nogle tilfælde betyde, at kreditor kan begå pligtbrud, der resulterer i debitor får misligholdelsesbeføjelser. Derved kan fordringshavermora i visse tilfælde være misligholdelse.

Vores tanker om fordringshavermora er misligholdelse

I forhold til de tanker vi har gjort os, så er det et vanskeligt område at konkludere på. Diskussionen har varet i flere årtier og vil formentlig forsætte flere endnu. Først og fremmest kan der ikke sættes lighedstegn mellem fordringshavermora og misligholdelse. Forskellige omstændigheder vil give forskellige resultater. Købelovens bestemmelser om fordringshavermora giver en guideline af debtors rettigheder og forpligtelser. Men loyalitetsforpligtelsen spiller en stor rolle mellem parterne. Derudover har vi også fået det indtryk af, at jo vanskeligere situation debitor bliver udsat for, desto mere taler for at karakterisere fordringshavermora som misligholdelse. Her tænkes især på entreprisetilfælde.

Konklusion

Formålet med dette speciale er at kunne redegøre for kontraktparternes pligter ved fordringshavermora. Dernæst om fordringshavermora skal betragtes som misligholdelse, og om det giver kontraktparterne ret til misligholdelsesbeføjelser. Igennem specialet er der blevet redegjort, analyseret og diskuteret i videst mulig omfang for at nå frem til den helt rigtige konklusion.

Specialets problemformulering har været toleddet. Derfor giver det bedst mening at lave to delkonklusioner i stedet for en samlet konklusion. Først vil der blive konkluderet på de pligter fordringshavermora skaber for kontraktparterne. Dernæst laves en konklusion i forhold til om fordringshavermora er misligholdelse, og om det giver ret til misligholdelsesbeføjelser.

Ud fra specialets analyse kan det konkluderes, hvilke pligter fordringshavermora konstituerer for kontraktparterne. Købelovens regler bestemmer, hvilke pligter sælger har i forbindelse med fordringshavermora. Ud fra teori og domspraksis kan det konkluderes, at Købelovens § 33 bestemmer, at sælger skal drage omsorg for salgsgenstanden indtil køber ikke længere befinder sig i fordringshavermora.. De udgifter sælger har haft i forhold til opbevaring af genstanden, skal afholdes for købers regning. Derudover har sælger en aktiv forpligtelse til, at gennemfører handlen.

Efter købelovens § 34 kan det konkluderes, at sælger har ret til at sælge salgsgenstanden for købers regning, såfremt sælger vil have uforholdsmæssige store omkostninger ved at opbevare genstanden for køber.

Ud fra Købelovens § 35 er sælger pålagt at sælge salgsgenstanden, hvis der er tale om hurtig fordærvende varer. Denne tabsbegrænsningspligt har sælger, da det mindsker risikoen for større tab hos køber.

Købelovens § 36 giver sælger mulighed for, at kræve de omkostninger vedkommende har haft med opbevaring af genstanden dækket for købers regning.

Købelovens § 37 anvendes i forhold til, hvornår risikoen overgår fra sælger til køber.

Ud fra obligationsretten kan det konkluderes, at sælger ligesom efter reglerne i købeloven har en forpligtelse til at drage omsorg for salgsgenstanden. Loyalitetsforpligtelsen er gældende mellem kontraktparterne. Herved skal sælger implicit drage omsorg for genstanden.

Efter CISG skal køber modtage salgsgenstanden efter Art. 60 b. Herved adskiller CISG sig fra købelovens bestemmelser.

For at kunne besvare om fordringshavermora berettiger til misligholdelsesbeføjelser, så skulle der først tages stilling til om, hvorvidt fordringshavermora er misligholdelse. Specialet har anvendt forskellige teoretikere, der har behandlet emnet fordringshavermora. Det kan konkluderes ud fra diskussionsafsnittet, at teoretikerne ikke er enige om, hvorvidt fordringshavermora er misligholdelse. Uenigheden går til dels på, at teoretikerne lægger vægt på forskellige momenter i forhold til, om hvorvidt fordringshavermora er misligholdelse. Specialet sonder mellem fordringshavermora i den almindelige ulovfæstede obligationsret og fordringshavermora indenfor købelovens/CISG anvendelsesområde. Derfor vil der være en selvstændig delkonklusion ud fra hvert retsområde.

I forhold til om fordringshavermora er misligholdelse i købeloven, så bestemmer købelovens §§ 33-37 retsvirkningerne af fordringshavermora. Loyalitetsforpligtelsen er implicit en del af købelovens anvendelse, men lovgiver har bevidst valgt, at der ikke er en modtagelsesforpligtelse af salgsgenstanden. Teoretikerne diskutere forskellige momenter, der bør tillægges vægt i forhold til, om fordringshavermora er misligholdelse. Erik Werlauff, Mads Bryde Andersen og Joseph Lookofsky argumentere for, at fordringshavermora skal betragtes som misligholdelse i det tilfælde, hvor kreditor laver retsbrud på loyalitetsforpligtelsen. Normalt sonder juraen ikke mellem, hvad der er ret og rimeligt, men ovenstående teoretikere påpeger dog, at jo vanskeligere situation debitor befinder sig i på grund af kreditors fordringshavermora, desto mere taler for at karakterisere fordringshavermora som misligholdelse.

Det kan på baggrund af ovenstående konkluderes, at fordringshavermora i Købeloven ikke er misligholdelse og giver ikke kontraktparterne misligholdelsesbeføjelser. Såfremt fordringshavermora skal betragtes som værende misligholdelse, så skal der være indsat en bestemmelse i købeloven, der aktivt forpligter kreditor at modtage salgsgenstanden. Den aktive forpligtelse i at modtage salgsgenstanden anvendes i CISG Art. 60 b.

Specialets gennemgang af afsnittet i obligationsretten illustrerer, at fordringshavermora anvendes aktivt i forhold til nutidig domspraksis, hvorimod domspraksis og teori fra afsnittet i Købeloven er af ældre dato. Derfor giver fordringshavermora i obligationsretten et nutidigt billede af fordringshavermoras anvendelsesområde. Det kan udledes ud fra teoretikerne og domspraksis, at obligationsretten ikke er bundet af speciallovgivnings retsregler, hvad angår fordringshavermora. Det har bidraget til en større dispositionsfrihed i henhold til anvendelsen af fordringshavermora.

Teoretikerne, der mener fordringshavermora er misligholdelse, påpeger igen loyalitetsforpligtelsen, der er gældende i alle aftaler mellem debitor og kreditor.

Det kan konkluderes ud fra teori og domspraksis, at om fordringshavermora i obligationsretten er misligholdelse og giver ret til misligholdelsesbeføjelse, er en konkret vurdering. I de fleste tilfælde vil fordringshavermora ikke være misligholdelse, men teoretikerne fra begge lejre tilkendegiver, at fordringshavermora kan være misligholdelse i det tilfælde, hvor debitor havner i en særdeles prekær situation på grund af kreditors fordringshavermora. Det kan for eksempel være tilfælde i entrepriseforhold, hvor debitor har gjort alt klar til kreditors levering.

I forhold til CISG så udledes det af den teori og domspraksis, der er anvendt i afsnittet i CISG, at fordringshavermora er en direkte misligholdelse af aftalen mellem debitor og kreditor. Retsvirkningerne ved levering og fordringshavermora kan udledes af CISG artikel 60 og 80. Der har været en selvstændig diskussion af anvendelsen af CISG artikel 80, da nogle teoretikere mener, at bestemmelsen ikke er en selvstændig bestemmelse, men derimod en bestemmelse, der er relateret til andre bestemmelser. CISG Art. 80 er generelt et udtryk for, at parterne er forpligtet til at samarbejde om at opfylde kontrakten. Det ses b.l.a. ved en forskel fra den danske indenlandske købelov, da domstolene bruger CISG Art. 80, når der flere muligheder for, hvordan misligholdelsen er opstået til at fordele ansvaret imellem parterne. Det kan konkluderes, at fordringshavermora i CISG er misligholdelse og berettiger kontraktparterne til misligholdelsesbeføjelser. Derudover kan det konkluderes, at CISG Art 80 er en selvstændig bestemmelse, der ikke er afhængig af CISG Art 79 eller andre bestemmelser.

For at opsummere kan det konkluderes, at der ikke entydigt kan besvares, om hvorvidt fordringshavermora er betegnet som misligholdelse. Det afhænger generelt af, hvilken situation kontraktparterne befinder sig i og i høj grad af hvilken lov – ulovfæstet eller lovfæstet, der finder anvendelse. Pligterne er på mange punkter de samme uanset lovvalg. Forskellen ligger i, at nogle er lovfæstede og andre ligger i den mere generelle loyalitetsforpligtelse. Alt afhængigt af lovvalg har denne loyalitetsforpligtelse mindre eller mere gennemslagskraft. I CISG ses loyalitetsforpligtelsen at stå stærkt, hvorimod den i den Danske Indenlandske Købelov må siges at vige en smule for de nedskrevne retsregler. I Obligationsretten vinder loyalitetsforpligtelsen igen styrke, men står stadig til dels i skyggen af Købelovens bestemmelser, der i mange henseender anvendes analogt.

Perspektivering

Formålet med udarbejdelse af perspektiveringen er at tilkendegive de tanker, vi har gjort i forbindelse med opbygningen af specialet. Vi er blevet opmærksomme på, hvordan specialets konklusion får betydning for debitor og kreditor i forhold til, hvilket regelsæt der finder anvendelse mellem kontraktparterne. Relevansen gælder især i forhold til den forøgede globale handel mellem på tværs af landegrænser. CISG finder større anvendelse i dansk ret end hidtil pga. den forøgende handel over landegrænserne. Fordringshavermora bliver ikke karakteriseret som misligholdelse efter købelovens regler, og giver dermed ingen ret til misligholdelsesbeføjelser, hvorimod CISG rubricerer fordringshavermora som misligholdelse. Debitor og kreditor bliver nødt til at sondre mellem fordringshavermora i de tilfælde, hvor fordringshavermora ikke bliver betragtet som misligholdelse, og i de tilfælde fordringshavermora bliver betragtet som misligholdelse. Debitor og kreditor bliver nødt til at finde ud af, hvilket regelsæt, der skal finde anvendelse mellem parterne, så de kender retsvirkningerne af fordringshavermora på forhånd.

Såfremt specialets konklusion skal indsættes i et større samfundsmæssig perspektiv, så vil det være relevant at undersøge, hvorvidt forarbejderne til købeloven i afsnittet om fordringshavermora harmonere med gældende ret på området. Specialets domspraksis viser, at fordringshavermora i købeloven havde større anvendelse for 50 år siden end i dag. Mads Bryde Andersen tilkendegiver, at han vil foretrække købelovens regler om fordringshavermora bliver de samme som i CISG Art 60 og 80, hvorved fordringshavermora er misligholdelse og giver ret til misligholdelsesbeføjelser.

Specialet tager udgangspunkt i forpligtelser og misligholdelse for kontraktparterne i forbindelse med fordringshavermora. Hvis der skulle arbejdes videre med specialet, så vil det være relevant, at undersøge fordringshavermora i forhold til de misligholdelsesbeføjelser kontraktparterne kan gøre gældende.

Fremgangsmåden ville være den samme som i specialet. Først skulle teori og retspraksis i obligationsretten undersøges. Dernæst skulle relevante domme, hvor debitor fik misligholdelsesbeføjelser på grund af kreditors forhold analyseres. Ud fra obligationsretten er fordringshavermora som udgangspunkt ikke misligholdelse, men der ville kunne opstå

tilfælde i entreprise, hvor fordringshavermora i obligationsretten er misligholdelse mellem kontraktparterne og berettiger til misligholdelsesbeføjelser. Dette emne kunne også stå alene.

Dernæst skulle debtors misligholdelsesbeføjelser i købeloven undersøges, hvis der kan findes tilfælde, hvor debitor har misligholdelsesbeføjelser på grund af kreditors fordringshavermora.

Litteraturliste

Retslitteratur mm.

- Almén, Tore: om köb och byte av lös egendom, 4. Udgave, Stockholm, 1960
- Bryde, Andersen, Mads, Joseph Lookofsky: Lærebog i obligationsret I, 4. Udgave, 1. Oplag, Karnov Group, 2015
- Bryde Andersen, Mads og Joseph Lookofsky: Lærebog i Obligationsret I, 3. Udgave, 1 oplag, Thomson Reuters, Professional A/S, København, 2010.
- Gomard, Bernhard og René Franz Henschel: International Købelov (CISG), Jurist og Økonomiforbundet, 1. Udgave, København.
- Gomard, Bernhard: Obligationsret 2. Del, 3. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, København, 2003.
- Gomard, Bernhard: Obligationsret 1. Del 4. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, Købehavn 2006
- Gomard, Bernhard: Obligationsret 3. Del. 2. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2009.
- Hedegaard Kristensen, Lars, Anne-Dorte Brunn Nielsen og Torsten Iversen: Lærebog i dansk og international køberet, 4 udgave, 1. Oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2015
- Honnold, John O.: Uniform Law For International Sales under the 1980 United Nations Convention, Kluwer law international, 3. Udgave, 1999
- Jul Clausen, Nis, Hans Henrik Edlund og Anders Ørgaard: Købsretten, 6. reviderede udgave. 1. Oplag, Karnov Group Denmark A/S, København 2015
- Lassen, Julius og Henry Ussing: Håndbog i Obligationsretten, Speciel del, Købehavn,
- L. Hansen, Lone og Erik Werlauuff: Den juridiske metode – en introduktion, 1. Udgave, 1. Oplag, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2013
- Lookofsky, Joseph, Vibe Ulfbeck, Køb – Dansk indenlandsk købsret, 4. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2015
- Lookofsky, Joseph: Understanding the CISG, Djøf København, 4 udgave, København
- Neumann, Thomas: Fordringshaveremora i internationale løsøre køb, Erhvervsjuridisk tidsskrift 2012.343, Karnov Group, 2012

- Neumann, Thomas: The Duty to Cooperate in International Sales, The Scope and Role of Art. 80 CISG, Sellier European law publishers, Munchen, 2012
- Nielsen, Ruth og Christina D. Tvarnø, Retskilder og Retsteorier, 2. Reviderede udgave, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2008.
- Nørarger-Nielsen, Jacob, Søren Theilgaard, Michael Bjerg Hansen og Martin Hørmann Pallesen: Købeloven – med kommentarer, 3. Udgave, 1. oplag, forlaget Thomson A/S, København 2008
- Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen, med bidrag af Lis Hedelund, Signe Hedelund og Christian Kock: Den gode opgave, 3 udgave, 4. Oplag, Samfundslitteratur, 2010
- Udkast til lov om køb med tilhørende bemærkninger, J. H. Schultz, København, 1904
- Ussing, Henry og A. Vinding Kruse, Køb, 4. Udgave, Jurist- og økonomiforbundets forlag, 1967
- Von Eyben, Bo, Peter Mortensen og Ivan Sørensen: Læbebog i obligationsret 2: fordringens ophør hæftelsesformer, 4. Udgave, Karnovgroup Danmark A/S, København, 2014
- Werlauf, Erik: Kontrakter, 3. Reviderede udgave, Jurist- og økonomiforbundets Forlag, København, 2013
- Zimmermann, Reinhard: The Law of Obligations, Roman foundations of civilian tradition, 1. Udgave, Oxford University Press.

Love

- Lovbekendtgørelse 2014-04-02 nr. 339 om skyldneres ret til at frigøre sig ved deponering (Deponeringsloven)
- United Nations Convention on contracts for the International Sale of Goods (CISG)
- Lovbekendtgørelse 2014-02-17 nr. 140 om køb (Købeloven)
- Lovbekendtgørelse 2014-03-31 nr. 333 om gældsbreve (Gældsbrevsloven)

Domsliste

- UfR 1918.517H.
- UfR 1920.334 H.
- NRt1922.21.
- UfR 1922.316 H.
- UfR1925.703V.
- UfR.1935.533 H.
- UfR 1943.994 SH.
- UfR. 1947.259H.
- UfR 1948.1214/1s.
- UfR. 1949.1038 ØL.
- UfR 1952.968 Gros.soc.
- UfR 1961.712 Gros.soc.
- UfR. 1969.243 ØL
- FM2008.189.
- UfR U.2012.376V.
- FED2013.40.

CISG

- Audiencia Provincial de Palencia (Spanien) , 26 september 2005
- Belarusian Chamber of Commerce and Industry International Court of Arbitration, Belarus, (ATT v. Armco).
- Landgericht München, 8 february 1995, CLOUT case 133.
- Oberlandesgericht München, Tyskland, Leather Goods Case, 9. juli 1997

Andet

- Danmarks Statistik: Dansk Udenrigsøkonomi 2014, Danmarks statistik 2015.
- http://ordnet.dk/ddo/ordbog?entry_id=11030205&query=fordærvelig